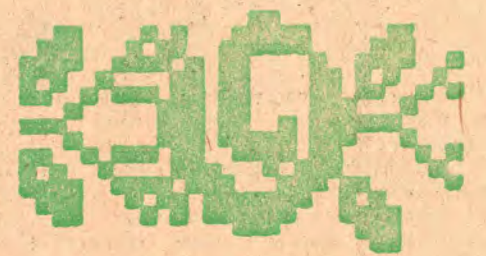
NIWA" TYGODNIK BIAŁORUSKI — CENA 60 gr.

Ніва

№ 16 (60) БЕЛАСТОК, 21 КРАСАВІКА 1957 г. ГОД II

Некалькі слоў на выдавецкія тэмы

Вітрыны кнігарняў у Польшчы зачароўваюць гледача сваім асартыментам. Чаго там толькі няма!

Паявіўся забыты Струг і «небяспечныя» экзістэнцыялісты, Кадэн-Бандроўскі і Бэрэнт, Гамбровіч і Бабель, драмы Ібсена і «Дванаццаць крэслаў» Ільфа і Пятрова.

На польскім выдавецкім фронце настала поўная вясна, — у галіне белетрыстыкі і літаратуры наогул.

Мімаволі паўстае думка аб кніжным голадзе, які адчувае беларускае насельніцтва ў Польшчы. Ці можна спадзявацца, што надыйдзе нейкае прасвятленне?

Нядаўна мы даведаліся, што здаецца, у Варшаве арганізаваўся беларускі выдавецкі камітэт, які праектуе выдаваць класікаў і іншую літаратуру. Інфармацыі ў гэтай справе былі скупыя і па зместу розныя. Выдавецтва літаратуры з'яўляецца для беларускай меншасці ў Польшчы справай першараднай важнасці, і таму планам яго дзейнасці цікавяцца тысячы людзей.

Як стаяла выдавецкая справа ў Польшчы ў недалёкім мінулым — усім вядома. З беларускай выдавецкай працай, з прычын ад беларусаў незалежных, было зусім дрэнна. У выніку гэтага маладое беларускае пакаленне мае слабае або фальшывае ўяўленне аб сваёй літаратуры і гісторыі.

Заданнем беларускага выдавецтва было-б, у першую чаргу, адкінуўшы розныя табу і урокі, запоўніць гэтыя прабелы. За апошнія дзесяцігоддзі на выдавецкім фронце ўтварылася шмат аблогаў.

Творчасць Максіма Гарэцкага даўно ўжо чакае сваіх выдаўцоў. Гэты выдатны пісьменнік, гісторык беларускай літаратуры і публіцыст належыць да плеяды нашаніўцаў, тварцоў беларускага нацыянальнага адраджэння. Ягоная повесць «Дзве душы», апрача мастацкіх вартасцей, мела вялікі ўплыў на ўсведамленне сучаснага яму маладога пакалення. Повесць «Антон» і зборнік апавяданняў «Рунь», належаць таксама да лепшых твораў нашай літаратуры. Гарэцкі быў першарадным эсеістам і яго артыкулы аздаблялі зборнікі «Нашай нівы» і іншых выданняў.

Адной з найважнейшых прац Гарэцкага з'яўляецца «Гісторыя беларускай літаратуры». Адно выданне гэтай кнігі выйшла ў Вільні, дзе Гарэцкі ў 1922 г. рэдагаваў «Беларускія ведамасці», а другое ў Мінску, куды ён пераехаў у сувязі з магчымасцямі шырокай нацыянальнай працы, якая тады там разгортвалася.

Думаю, што беларусы ў Польшчы павінны перавыдаць творчасць гэтага выдатнага дзеяча.

Таксама належала-б перавыдаць творы Ш. Ядвігіна, К. Каганца, Алеся Гаруна і інш.

Наогул трэба праўдзіва паказваць чытачу нашаніўцаў, творчасць якіх вельмі часта прадстаўлялі ў крывым люстры або цалкам затойвалі.

Цяпер, калі на Беласточчыне пачала развівацца беларуская мастацкая самадзейнасць і паўстаюць тэатральныя гурткі, вельмі актуальным было-б выданне п'ес нашага таленавітага драматурга Уладыслава Галубка.

У дваццатых гадах на беларускім небасхіле зазіхацелі арыгінальным талентам паэты: — Міхась Чарот, Алесь Дудар, Язэп Пушча, Дубоўка, Уладзімір Жылка і іншыя.

Каго з іх ведае сучаснае беларускае маладое пакаленне ў Польшчы? А гэта-ж паэты, якіх нам напэўна маглі-б пазайздросціць і суседзі.

Вельмі часта мы чуем заклік, каб ганарыцца сваёй культурай і літаратурай. Каб гэтыя заклікі не заставаліся пустым гукам, трэба ведаць творы носьбітаў гэтай культуры.

А ці не выпадала-б выдаць творы ў сваім часе вядомага пісьменніка Міхася Зарэцкага?

Гэта далёка не поўны пералік аўтараў, якіх павінна было-б уключыць у свой план беларускае выдавецтва ў Польшчы, калі яно паўстане і захоча сапраўды працаваць для культурнага ўздыму свайго народа.

Дакладна невядома хто з пісьменнікаў, пасля доўгага «небыцця» вярнуўся (здаецца пасля XX з'езду) на Беларусь. У кожным выпадку творчасць Цішкі Гартнага і Сымона Баранавых увайшла ці ўваходзіць у выдавецкі план ДВБ. Зразумела, што наша выдавецтва канкурэнцыі рабіць не павінна і выдаваць тыя самыя назвы няма ніякага сэнсу.

Цяпер яшчэ некалькі слоў аб класіках. Мы іх можам чытаць, нажаль толькі ў выбраных творах. Шмат чаго намусьці туды не трапляе. Выдаюцца яны не ў храналагічным парадку выхаду зборнікаў, а ў нейкай дзіўнай мешаніне.

Пажадана было-б выдаць Купалу так, як ён выдаваўся ў тую пару, калі сам дагляdаў за выданнем сваіх кніг: асобным зборнікам — «Шляхам жыцця», асобным — «Спадчыну» і г. д. У сучасных выданнях Купалы чамусьці загінула найлепшая паэма — «На куцці», такія цудоўныя вершы, як «Прарок», «Ворагам беларушчыны» і шмат іншых.

У Бядулі загінулі «Паходні» і іншыя творы, што датычыць Коласа, дык трэба зазначыць, што чытачы хацелі-б атрымаць «Сымона Музыку» ў першай версіі

Трэба было-б выдаць і Багдановіча, але так, каб ён не затраціў свайго сапраўднага аблічча. «Вянок» — асобна, а рэшту — асобна. Калі гутарка аб Багдановічу, варта было-б запытацца, хто з беларускай моладзі знае яго несмяротную «Пагоню».

Падаючы на гэтым месцы аўтараў мастацкай літаратуры, не ад рэчы будзе закрануць адну важную справу, хоць і з цалкам іншай галіны.

У выніку вядомых падзей, на Беларусі ўсе паважныя даследаванні ў галіне нашай гісторыі былі спынены, а выдадзеныя ў 1922 — 1927 г. г. працы выдатных гісторыкаў трапілі на «індэкс ліброрум прогібіторум». І Беларусы засталіся, як пагарэльцы.

Каб хоць у мінімальнай ступені запоўніць гэты прабел, пакуль што належала-б выдаць «Кароткі нарыс гісторыі Беларусі» Усевалада Ігнатоўскага.

Калі-б заснавалася ў Польшчы беларускае выдавецтва, можна было-б думаць і аб выданні папулярнай навуковай і інш. літаратуры. Пакуль што, безумоўна, гэта ляжыць у сферы тэарэтычных разважанняў. Чакаем, што ініцыятыўная група, аб якой успаміналася ўпачатку, паінфармуе грамадскасць аб перспектывах выдавецкай дзейнасці, а таксама ўвядзе нас у свае пачынанні.

Справа беларускага выдавецтва з'яўляецца супольнай справай беларусаў у Польшчы.

Б. САКАЛОЎСКІ.

З выпадку Валікодных Свят усім сваім чытачам складаем сардэчныя пажаданні

Рэдакцыя

АЛЕСЬ ЗВОНАК

ПЕСНЯ ВЯСНЫ

З галавой акунуся у водар лясоў смаляны.
У спакой надвячорны — настой расквітнейшай вясны!
Чуйным слыхам адчую, як звоніць крышталыны струмень
Той празрыстай крынічкі, што схована лозамі ў цень.
Прывітаю ўрачыстасць вясёлак і сонечных дзён,
Волкі подых зямны свежа ўзнятых плугом баразён!
Я ад гор снегавых, ад ахоцкіх крутых берагоў
Асцярожна пранёс неўтаймоўнага сэрца любоў.
Для цябе аднае я душы падарунак збярог,
Перайшоўшы праз рэк перакаты і ростань дарог.
Я іду паміж яблынь тваіх ружабелых садоў,
Па шырокіх праспектах тваіх маладых гарадоў.
Дзень наступны вітаю і той, што сягоння пражыт,
Летуценняў высокіх у небе тваім баражы.
Лёгкі поступ вятроў і святло ад усмешкі тваёй,
Салаўіную песню і сэрца свайго непакой...
Я пакорны ўладай тваёй, чараўніца — вясна,
Першым буйным дажджом, першым грукатам перуна,
Першым коласам жыта і першым птушыным гняздом,
Першым пахам смалы, што прынёс свежазрублены дом...
Я поўсвета прайшоў па находжаных дальніх краях,
Лепш цябе не знайшоў, дарагая айчына мая!
Я гарачыя словы у песенны сплаў пераллю,
Заканы навекі ў тваю маладую зямлю!

ШТОТЫДНЁВІК БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

Беларуская філалогія — кузня нашых кадраў

Беларускае насельніцтва, асабліва тое, якое цяпер пражывае ў Польшчы, на працягу цэлых стагоддзяў не мела магчымасці на развіццё свайго культурнага жыцця Руска - царскія і каралеўска - польскія вялікадзяржаўнікі — шавіністы стараліся задушыць беларускую культуру, рабілі ўсё што толькі магчыма, каб беларус адвучыўся «мужыцкай» — як яны яе называлі — мовы.

Не адставалі ад іх, а можна сказаць, што нават іх абагналі, польскія памешчыкі і капіталісты з міжваеннага дваццацігоддзя, якія рэалізавалі сваю «крэсавую» паланізацыйную палітыку. У выніку гэтай палітыкі закрываліся беларускія школы, крывава душыліся беларускія грамадскія арганізацыі, ліквідаваліся беларускія часопісы.

Тут можа нехта сказаць, што ўсё-ж такі былі беларускія школы ў санацыйнай Польшчы. На гэта адкажам, што сапраўды была Беларуская Гімназія ў Вільні, якая пратрывала аж да другой сусветнай вайны. Але якія перспектывы стаялі перад маладымі кончыўшымі гімназію, няхай паслужыць цытата з хронікі «Студэнцкай Думкі» — грамадска - навуковага, і літаратурнага месячніка беларускіх студэнтаў у Вільні № 4 з 1925 года: «У 26 V. у Віленскай Беларускай Гімназіі адбыліся выпускныя экзамены Матуры дасталі 19 чалавек. Беларускім абітурыентам, як і раней уступ у польскі універсітэт зачынены».

А калі нават і частка з іх пераступіла парог Віленскага Універсітэта, мелі яны тут цяжкае жыццё.

Студэнты — беларусы высоўвалі прапановы сарганізавання беларускай філалогіі пры Віленскім Універсітэце, якія, зразумела, не былі ўзяты пад увагу.

Вельмі адважна выступалі беларускія студэнты супроць паланізацыйнай, нацыяналістычнай і шавіністычнай палітыкі польскіх памешчыкаў і капіталістаў

Зразумела, не магло тут быць мовы аб падрыхтоўцы такіх кадраў, якія выступалі супроць санацыйнай улады, у абароне зняволенага беларускага народа Таму рабілася ўсё, каб разбіць гэтыя кадры, спыніць іх буйнае развіццё, не дапусціць да іх новага дапłыву людзей. І калі яны раслі, найчасцей самародна, калі даходзілі да голасу таленавітыя людзі шукалася розных прычын і спосабаў, каб пасадзіць у астрог, вырваць з таго грунту, у які прабавалі глыбей запусціць свае карэнні

Толькі цяпер, у Польскай Народнай Рэспубліцы, — беларускае насельніцтва атрымала шырокія магчымасці развіцця сваёй культуры, сваёй роднай мовы. Для беларускіх дзяцей сарганізавалася шмат беларускіх пачатковых і сярэдніх школ, беларуская моладзь шырокай хваляй расплылася па ўсіх вышэйшых навучальных установах у Польшчы, у якіх без ніякіх перашкод здабываюць веды з розных галін навукі.

Яшчэ большыя перспектывы, адкрыліся перад усімі нацыянальнымі меншасцямі ў Польшчы, а таксама і перад беларускім насельніцтвам пасля VIII Пленума ЦК ПЗПР.

Пры Цэнтральным Камітэце ПЗПР у Варшаве паклікана Цэнтральную Камісію па справах нацыянальных меншасцей Галоўнай мэтай Камісіі з'яўляецца шырэйшая ніж дагэтуль апека над нацыянальнымі меншасцямі ў Польшчы, а таксама запэўненне моладзі нацыянальных меншасцей навучання на сваёй роднай мове

З поўным зразуменнем нашая Партыя і Урад яшчэ ў палове мінулага года падыйшлі да прапановы БГ-КТ, каб паклікаць да жыцця пры Варшаўскім Універсітэце Кафедру беларускай філалогіі. Стаяла толькі на перашкодзе адсутнасць навуковых працаўнікоў.

І тут прыйшоў нам з дапамогай Урад БССР, які прыслаў на Кафедру беларускай філалогіі двух прафесараў спецыялістаў: В Т. Тарасава па гісторыі беларускай літаратуры і Н Б Бірылу па беларускай мове. Без прыезду прафесараў з Мінска, беларуская філалогія не магла-бы распачаць працы.

1 кастрычніка 1956 года Кафедра беларускай філалогіі, пад кіраўніцтвам праф. Я Яблонскай пачала заняткі. Ніхто з 20 студэнтаў, якія вучацца на філалогіі не забудзе гістарычнай даты, калі першы раз увайшлося ва універсітэцкую залу і першы раз пачулася тут беларускую мову Яна-ж першы раз пачулася тут у гісторыі Варшаўскага Універсітэта!

І вось ужо незадоўга канчыцца першы год працы Кафедры беларускай філалогіі. Незадоўга трэба будзе падсумаваць свае дасягненні. Гэтым падсумаваннем будуць канчатковыя экзамены. Шчыра жадаем усім студэнтам філалогіі, каб мы маглі іх прывітаць на другім курсе, у пачатку новага навучальнага года.

Некаторыя студэнты беларускай філалогіі ўжо сёння задаюць трывожныя пытанні, што яны будуць рабіць пасля сканчэння Універсітэта? Такія пытанні родзяцца таму, што студэнты не дацэньваюць яшчэ поўнасцю сваёй роднай беларускай мовы. Іх ніхто не навучыў шчыра пакахаць яе ў сярэдняй школе, калі нават гэтая школа была і беларускай. Не пакахалі яны яе сапраўды яшчэ і дагэтуль, будучы ўжо на філалогіі, таму што прыймаючы іх сюды ніхто не цікавіўся іх ведамі з беларускай мовы. На беларускую філалогію прынялі іх без экзамену з беларускай мовы. Нешта незразумелае, аднак сапраўднае.

Студэнтаў з беларускай філалогіі нажаль ніхто яшчэ не паінфармаваў аб вялікіх перспектывах пасля сканчэння Універсітэта, калі толькі добра вывучаць беларускую мову і літаратуру. Яны павінны толькі памятаць аб тым, каб як найбольш здабыць ведаў, як найлепш кончыць універсітэт, а працы напэўна многа ў розных галінах.

У першую чаргу — вялікія магчымасці навуковай працы Патрэбны будуць добрыя спецыялісты — мовавэды на самай Кафедры беларускай філалогіі. Урад БССР не мае абавязку прысылаць нам заўсёды сваіх прафесараў Ёсць таксама перспектывы працы ў Польскай Акадэміі навук, аб якіх успамінала прафесар А. Яблонская. Здольныя людзі патрэбны да навукова - даследчай працы У архівах ёсць шмат матэрыялаў, якіх яшчэ ніхто не выкарыстаў. Яшчэ дагэтуль не апрацаваны такія важныя падзеі як Гісторыя Грамады, гісторыя Таварыства Беларускай Школы, становішча беларускіх паслоў у польскім санацыйным сейме. Можна пісаць цэлыя манаграфіі аб жыцці беларускага насельніцтва ў Польшчы.

Высокакваліфікаваныя кадры напэўна знойдуць сваё месца і ў рэдакцыі «Нівы». Незадоўга разверцецца выдавецкая праца, да якой таксама будуць патрэбныя людзі

Неабмежаваныя магчымасці працы бачым у галіне асветы Адчуваецца тут вялікі недахоп добрых кадраў. Патрэбныя людзі, да асветніцкай працы ў Беларускім грамадска - культурным таварыстве А ўжо найбольшыя перспектывы ёсць і будуць у беларускіх школах Беласточчыны Развіццё беларускіх школ з'яўляецца для нас вельмі важнай справай.

Студэнты Кафедры беларускай філалогіі павінны памятаць, што іх будучыя перспектывы працы неразлучна звязаны з развіццём культурнага жыцця беларускага народа, што іх праца — гэта ўдзячная, а адначасова цяжкая і ўпорная барацьба на ніве народнай асветы і культуры.

Незадоўга распачнецца рэкрутацыя на новы першы курс Кафедры беларускай філалогіі пры Варшаўскім Універсітэце. Адбылася размова ў гэтай справе з кіраўніком Кафедры праф. А Яблонскай.

Тое, што ёсць нам вядомым можам перадаць зацікаўленай беларускай філалогіяй моладзі Уступныя экзамены на філалогію прадбачаны ў тэрміне ад 2 да 15 ліпеня Экзамены адбудуцца з наступных прадметаў: руская мова — вусны, польская мова і літаратура — пісьмовы і вусны І ў гэтым годзе не прадбачаны экзамен па беларускай мове Калі мы спыталіся на Варшаўскім Універсітэце чаму не будзе з беларускай мовы экзамену, які на наш погляд павінен быць падставай — нам адказалі, што на славістыцы прадбачаны толькі экзамен па рускай мове, што напрыклад на украінскай ці чэшскай філалогіі няма экзамену з украінскай ці чэшскай моваў Думаем, што нельга рабіць такога параўнання, таму што дагэтуль украінскае і чэшскае насельніцтва не мае ў Польшчы сярэдніх школ, калі мы маем беларускія ліцэі.

Выглядае неяк вельмі дзіўна — на беларускай філалогіі не прадбачаны экзамены па беларускай мове.

Ці-ж можна нават падумаць аб тым, каб напрыклад на англістыцы ці германістыцы не было ўступнага экзамену з англійскай ці нямецкай моваў

Адсутнасць экзамену з беларускай мовы з'яўляецца таксама нездаровым педагагічна. Якая-ж тады будзе пашана да беларускай мовы ў беларускіх ліцэях, калі вучням — будзе вядома, што нідзе з яе не трэба здаваць экзамену. Калі і далей на беларускай філалогіі не будзе ўступнага экзамену з беларускай мовы, няма ніякай гваранцыі, што сённяшнія студэнты будуць калі - небудзь добрымі мовавэдамі.

Выпускнікі беларускіх ліцэяў так з гэтага, як і з папярэдніх гадоў, беларуская моладзь з польскіх ліцэяў, усе хто толькі зацікаўлены беларускай філалогіяй павінны памятаць аб тым, што незадоўга канікулы, што трэба ўжо падумаць аб уступных экзаменах, якія ў гэтым годзе будуць сапраўды на вельмі высокім узроўні.

Беларускай моладзі павінна ляжаць на сэрцы нашая супольная справа, каб беларуская філалогія сталася сапраўднай кузняй кадраў, якіх недахоп адчуваем на кожным кроку

ВІКТАР ШВЕД.

ВЯЛІКАЯ РЭФОРМА

У сучасны момант у СССР праходзіць абмеркаванне тэзісаў даклада Н С Хрушчова «Аб далейшым удасканальванні арганізацыі кіравання прамысловасцю і будаўніцтвам у СССР».

Прапанаваная рэформа змяняе структуру і метады кіраўніцтва прамысловасцю і будаўніцтвам Згодна з новай структурай гаспадарчага кіраўніцтва, будуць ліквідаваны ўсе гаспадарчыя міністэрствы ў цэнтры, а на іх месца будуць створаны Советы народнай гаспадаркі ў паасобных прамыслова - гаспадарчых раёнах краіны Падпарадкуюцца ім усе прадпрыемствы, якія знаходзяцца ў зоне іх дзеяння.

Да абавязкаў Совета народнай гаспадаркі будзе належыць аператыўнае кіраванне ўсімі прадпрыемствамі, змаганне за далейшае комплекснае развіццё народнай гаспадаркі раёна, выкарыстанне ўсіх мясцовых рэзерваў да выканання задач пастаўленых партыяй і ўрадам

Адміністрацыйны апарат СНГ, як гаворыцца ў тэзісах, не можа быць вялікі, каб быць здольным да хуткага і аператыўнага дзейнічання Аднака ж, каб у гаспадарчым жыцці краіны не паўстала ніякай дэзарганізацыі і асекурантва, тэзісы прадугледжваюць павышэнне ролі Дзяржаўнага плана СССР Ад гэтага часу задачай яго будзе давядзенне планавых задач не да Міністэрстваў і асобных прадпрыемстваў а да СНГ, каардынацыя ў развіцці прамысловасці ў раёнах, забеспячэнне дастаўкі дэфіцытных сыравін і да т. п

Кантролю над выкананнем намечаных партыяй і ўрадам задач зоймецца адпаведна зрэканструяванае Міністэрства дзяржаўнай кантролі СССР.

З гэтага ўсяго мы бачым, што галоўнай мэтай новай рэформы, ёсць перанясенне цэнтра цяжару ў аператыўным кіраўніцтве прамысловасцю і будаўніцтвам з аднаго асяродздзя да раёнаў — бліжэй да прадпрыемстваў і будоўляў.

Пытанні кіравання народнай гаспадаркай заўсёды знаходзіліся ў цэнтры ўвагі ЦК КПСС. На кожным этапе сацыялістычнага будаўніцтва КПСС старалася знайсці найбольш адпаведныя формы кіраўніцтва.

Быў час, калі совецкаму народу прыходзілася ствараць вялікую індустрыю ў кароткім часе і асабліва цяжкіх умовах, калі не было адпаведнай матэрыяльна - тэхнічнай базы, нехапала ні кадраў, ні грашовых сродкаў, ні сыравіны. Тады і неабходная была моцная цэнтралізацыя кіраўніцтва. Аднак у сувязі з магутным развіццём прамысловасці, паўставалі ўсё новыя яе галіны, якія патрабавалі спецыялізаванага кіраўніцтва Такім чынам з ходам часу паўставалі ўсё новыя спецыялізаваныя міністэрствы, што прыводзіла да штучнага размежавання асобных галін прамысловасці і росту бюракратыі.

Цяпер у Совецкім Саюзе існуе магутная і ўсебакова развітая прамысловасць. Узніклі шматлікія прамысловыя цэнтры, гаспадарчыя раёны У краіне дзейнічае 200 тысяч прадпрыемстваў і будуецца каля 100 тысяч новых аб'ектаў. Кіраваць гэткай колькасцю прадпрыемстваў у такой вялікай краіне праз вузка рэсурсныя міністэрствы з аднаго асяродка цяпер немагчыма, ды і прыносіць гэта вялікія страты.

Сучасная цэнтралізаваная форма аператыўнага кіраўніцтва сталася перашкодай у далейшым развіцці народнай гаспадаркі Найбольш адпаведнай у сучасных умовах з'яўляецца тэрытарыяльная форма кіраўніцтва Значэнне гэтай новай формы заключаецца не толькі ў тым, што яна пазволіць ліквідаваць празмерны бюракратызм але і што галоўнае, яна вядзе да пашырэння сацыялістычнай дэмакратыі. Пашыраючы правы мясцовых органаў улады і прадпрыемстваў створыцца магчымасці прыцягнуць да ўдзелу ў кіраўніцтве шырокія кадры новых спецыялістаў Узрасце ў сувязі з гэтым роля партыйных, совецкіх і прафсаюзных арганізацыяў.

Збліжэнне кіраўніцтва і кіраўнічых органаў да прадпрыемстваў, дазволіць лепш бачыць і выкарыстоўваць мясцовыя рэзервы, разбудзіць ініцыятыву шырокіх працоўных мас. Ліквідацыя штучнага размежавання асобных галін прамысловасці дапаможа не толькі стварыць лепшую каардынацыю паміж прадпрыемствамі, але і ў комплексным развіцці раёнаў ліквідуе празмерную перавозку сыравін і прадуктаў, а тым самым панізіць кошт іх прадукцыі.

Адным словам, новая рэформа стварае небывалыя магчымасці далейшага павялічэння колькасці і павышэння якасці прадукцыі, зніжэння яе коштаў, далейшага развіцця тэхнікі і паляпшэння сацыялістычнай арганізацыі працы. Усё гэта, як вядома, вядзе да далейшага ўзросту прадукцыі і павышэння матэрыяльнага добрабыту совецкіх людзей, да пашырэння іх правоў

У сувязі з гэтым нямалыя змяненні будуць праведзены і ў самай структуры ўрада СССР У склад Совета Міністраў СССР увойдуць цяпер прэм'еры ўсіх саюзных рэспублік. Як бачым вельмі цікавым становіцца гаспадарчы мадэль і структура органаў улады СССР і таму аб ёй многа гаворыцца ва ўсім свеце.

М Н.

Есць у Беларусі такое сяло...

На самай граніцы Смаленшчыны і Беларусі ёсць невялікае сяло Леніна, якое мае сваю хвалюючую гісторыю, дарагую сэрцу кожнага чалавека, паколькі яна, гэтая гісторыя, звязана з імем вялікага правадыра і настаўніка працоўных усяго свету

Скажам адразу: Ленін ніколі не быў у гэтым сяле Тым не менш пра сяло Леніна варта расказаць больш падрабязна.

Да Кастрычніка 1917 года яно называлася Раманава і належала калісьці нейкаму далёкаму сваяку царскай фаміліі князю Дундзікаву - Карсакову Панская сядзіба, царква ды спіртавы завод былі ў той час адзінымі «славутасцямі» мястэчка.

Рэвалюцыя прыйшла ў мястэчка Раманава разам з дэмабілізаванымі салдатамі, якія прынеслі сюды вялікую ленінскую праўду аб вайне, зямлі і Советах, аб падзеях у Расіі Князь уцёк з Раманава; тут арганізаваўся Совет рабочых, сялянскіх і салдацкіх дэпутатаў Першым яго старшынёй стаў Іван Мінакоў — бальшэвік, чалавек вялікай волі і выдатных арганізацыйных здольнасцей Раманаўскім сялянам так абрыдла імя цара што яны адразу ж патрабавалі ад Совета змяніць назву мястэчка Так Раманава стала называцца ў гонар правадыра рэвалюцыі Уладзіміра Ільіча Леніна — Леніна

На базе княскага маёнтка ў Леніна ў хуткім часе быў арганізаваны соўгас, а ў 1929 годзе мясцовыя сяляне аб'ядналіся ў калектыўную гаспадарку. У сяле была адкрыта сярэдняя школа, створана машынна - трактарная станцыя. Мясцовы калгас з году ў год мацнеў і багацеў

Летам 1941 года ў Леніна прыйшла вайна. Запалалі дамы калгаснікаў, фермы і склады Гітлераўскія захопнікі, якія ўварваліся ў сяло, знішчылі ў МТС машыны і абсталяванне, спалілі ў школе кнігі і вучнёўскія сшыткі. Пачаліся расправы над комуністамі і сельскімі актывістамі. Гітлераўцы расстралялі былога старшыню сельсовета Барыса Злаціна, старшыню калгаса Яфіма Балбатовіча Чорныя дні навіслі над сялом. Толькі зрэдку жыхары з лістовак ды расказаў этапных палонных даведваліся, што Совецкая Армія б'е ворага на ўсіх франтах, што ўтылу фашысцкіх захопнікаў адважна змагаюцца партызаны, што час вызвалення блізкі...

І хоць фашысты вярнулі сялу ранейшую назву, для мясцовых жыхароў у думках і сэрцах яно заставалася родным і блізкім Леніна.

У кастрычніку 1943 года фашысцкія войскі пад ударамі Совецкай Арміі пакінулі Смаленск і пакаціліся на захад. Аднойчы на досвітку ў дом салдаткі Марфы Лазічнай у Леніна забег напіцца вады чэх-санітар

— Уцякайце з сяла, — папярэдзіў ён — Тут будзе бой Але фашысты не затрымаюцца, ідуць вашы... О, гэта такая сіла!

Чэх не памыліўся На другі дзень у Леніна ўступілі совецкія часці І не адны Разам з совецкімі салдатамі прыйшлі людзі ў жоўта зялёных шынялях, з белымі арламі на пілотках — воіны першай польскай дывізіі імя Тадэуша Касцюшкі, якія рыхтаваліся да баявога хрышчэння на брацкай совецкай зямлі

12 18 кастрычніка 1943 года тут пад Леніна, на беларускай зямлі, польскія патрыёты крывёю сваёй змацавалі непарушнае братэрства і баявую садружнасць з вялікім совецкім народам Змагаючыся супраць нямецка - фашысцкіх захопнікаў далёка ад сваёй радзімы польскія воіны разумелі, што яны змагаюцца за свабодную, незалежную Польшчу

239 салдат і афіцэраў дывізіі імя Тадэуша Касцюшкі, якія вызначыліся ў баях пад Леніна, былі ўзнагароджаны ордэнамі і медалямі Совецкага Саюза Тром польскім воінам — капітану Юліушу Гюбнеру, капітану Уладыславу Высоцкаму і шарагоўцу Анэлі Кжывонь — Прэзідыум Вярхоўнага Совета СССР прысвоіў высокае званне Героя Совецкага Саюза.

Памяць аб падзеях 1943 года, аб героях Войска Польскага, якія загінулі ў баях пад Леніна, і цяпер жыве сярод калгаснікаў, сельскіх механізатараў, піянераў і школьнікаў мястэчка Не вянуць кветкі на брацкіх магілах совецкіх і польскіх воінаў, не зарастаюць да іх сцежкі Вакол помніка польскім патрыётам піянеры сяла Леніна пасадзілі малады парк Агарожай абнесены ў цэнтры сяла абеліск на брацкай магіле совецкіх воінаў

Часта ў Леніна пакланіцца вечнай славе герояў прыязджаюць жыхары навакольных пасёлкаў, студэнты, воіны Совецкай Арміі, піянеры і школьнікі, былыя франтавікі. Леніна наведваюць і сябры з Польскай Народнай Рэспублікі У хуткім часе пасля пераможнага заканчэння вайны сюды прыязджала дэлегацыя працоўных Варшавы Польскія сябры ўсклалі вянкі да помнікаў польскім і совецкім воінам павезлі з сабой дарагую жменю зямлі з іх брацкіх магіл Вучні 4-га класа Ленінскай сярэдняй школы перапісваюцца з польскімі аднагодкамі з мястэчка Тулішкоў

А. БЕЛАШЭЕЎ.

АЛЕСЬ ЗВОНАК

У Беларусі адзначаецца 50-цігоддзе з дня нарадзін таленавітага беларускага паэта Алеся Звонака, (Пётра Барысавіча), які значным лікам розных у мастацкіх адносінах твораў узбагаціў скарбніцу нашай беларускай сацыялістычнай культуры.

Мы не можам прайсці міма гэтага юбілею, каб не адзначыць яго, каб не схарактарызаваць хаця-бы ў агульных нарысах жыццёвы шлях і творчае аблічча нашага мастака слова і грамадзяніна - юбіляра.

А. Звонак прыйшоў у беларускую літаратуру ў першыя гады Кастрычніцкай рэвалюцыі. У першым зборніку вершаў маладых паэтаў Беларусі, выданым выдавецтвам «Маладняк» у 1925 г. змешчаны і вершы Алеся Звонака. У 1928 г. Беларускае Дзяржаўнае выдавецтва выдала асобны зборнік вершаў паэта «Буры ў граніце», у 1930 г. надрукавана кніжка вершаў «На лініі агню», пазней — паэмы: «Капшун», «Загай», а ў 1935 г. — кніжка «Мая радзіма». Сёння ў Мінску выдаецца кніжка выбраных твораў паэта.

Паэт у розным часе друкаваўся ў розных газетах, журналах, часопісах, актыўна ўдзельнічаў у грамадскім жыцці, з'яўляўся ў кіраўнікоў беларускага літаб'еднання «Маладняк» і працаваў у іншых літаратурных арганізацыях, удзельнічаў у ўзгадаванні літаратурнай моладзі, дапамагаў росту беларускай культуры, навукі, мастацтва.

Творчасць Звонака — у ранейшым перыядзе даволі рытарычная — прасякнута цёплым, шчырым пачуццём патрыятызму, гарачай любоўю да свайго краю, да людзей і іх стваральнай працы, адзначаецца пафасам барацьбы за пабудову сацыялізма. Паэзія яго — наскрозь грамадзянская, патрыятычная, лірычная.

Алесь Звонак — як і многія яго сябры — паэт вялікіх і цяжкіх жыццёвых выпрабаванняў. Ягоная маладосць «не матчынай лаская, а жорсткай рукою па жыццю правіла» («Чырвонае ўрочышча»), ён «браў ад жыцця найгарчэйшыя пробы, каб вынасіць назву адну: чалавек»! (тамжа).

Паэт на сабе пазнаў радасць і горыч фізічнай працы, быў шчыльна звязаным з жыццём працоўнага народа і гэтая сувязь узбагаціла ягоную творчасць і новымі тэмамі і вобразамі.

Цяжкія жыццёвыя выпрабаванні не зламалі паэта. Ён іменна ў 50 годзе жыцця — здаровы, жыццерадасны, поўны творчага гарэння.

Ад дзяцінства будучы практычна знаёмы з мулярскім інструментам, малатком, грунтвагай і кельняй, яго выпрактыкаваныя рукі і ў далёкай Поўначы, (а ён кінуты быў туды воляй лёсу) — удзельнічалі ў стваральнай працы будаўніка.

Ды й нятолькі заняты паэт працай будаўнікч. Ён быў і шахцёрам і геолагам. Як шахцёр, паэт горда заяўляе:

«Не марна хадзіў я гадамі на шахты,
Адшукваў у нетрах каштоўнейшы скарб.
...Не марна насіў я шахцёрскую робу,
У будучы час пракладаючы штрэк».

Ён гэта рабіў, злучаны пачуццямі дружбы і салідарнасці з совецкімі людзьмі, стваральнікамі матэрыяльных вартасцяў для краіны, — свядома, каб пазней вярнуўшыся на Бацькаўшчыну, у родную Беларусь, у яе сталіцу — пабачыць яе «цудоўнейшы вырыс на родным абліччы любімай зямлі»... («Чырвонае ўрочышча»).

Поўночны край паэт добра пазнаў, працуючы там геолагам, а характэр прыроды яго адлюстраваў у цудоўных сваіх вершах. Натхнёная муза паэта насычана нятолькі воблікам роднай Беларусі, яе характвом прыроды і «усім тым, што рукамі руплівымі ўзрошчана», збудавана, але і на поўначы яна складае гімн стваральнай гераічнай працы совецкіх людзей і характву прыроды. Ягоны цудоўны верш «Паэзія» — хвалюючы сваёй шчырасцю і праўдай выражаных патрыятычных пачуццяў і думак, дасканалы ў тэхнічных адносінах — не магу без асалоды для сябе і для чытача не зацытаваць поўнасцю:

— «Хай будзе так, як хочаш ты таго,
Маёй душы пявучая вяснянка!
Да сініх гор, далёкіх берагоў
З табой хадзіла песня паланянка.
Хадзіла, пела. Я сябе ўсяго
Аддаў табе з юнацтва на заранку.
Айчыне — маці сэрца нёс агонь,
Як нёс яго свайму народу Данка.
У ёй гайдаўся Ціхі Акіян,
Шумеў Дняпро, шаптаў драмучы Нёман,
Грымеў абвал у скалах Верхаян...
Яе стварыў народ мой, а не я,
Гарэннем працы творчае натхнёны
Вось там з табой пасябраваў і я!»

Ягоная «Бадзягі душа» — як сам кажа — ні паскардзіцца на Айчыну — Беларусь, бо «усё, што было, то сплыло» і ён ёй аддае «бязваротна ўсю скарбніцу, што сэрца ад бур зберагло»! Ён пяшчотна просіць Айчыну, якую ў сне не раз бачыў, каб вярнуўшыся на яе ўлонне пасля доўгіх год разлукі, — мог налюбавацца ёю:

«Вядзі-ж мяне лугам, расквечаным берагам
Задуманых рэчак тваіх,
У цень тваёго саду — відовішча белага,
У руні пшаніц маладых!

Вядзі мяне полем, пяшчанымі ўзгоркамі,
Вядзі мяне борам густым,
У хаты, дзе людзі з пявучай гаворкаю
Валодаюць лёсам сваім!

Вядзі гарадамі, праспектамі, плошчамі,
Чыгунак тваіх палатном —
Па ўсім што рукамі руплівымі ўзрошчана
Тваіх працавітых сыноў!»
(«Ты снілася мне»).

Такім прадстаўляецца наш юбіляр у сваёй творчасці, у пладах творчага розуму і палымянай душы паэта патрыёты і грамадзяніна. Творчасць яго адлюстроўвае ў паэтыцкіх вобразах, з элементамі аўтабіяграфічнымі, — працэсы велічнага будаўніцтва ў Краіне, з'яўляецца ярка рэалістычнай, жыццерадаснай, — і зразумела, — літаратурным дакументам перабудовы жыцця народу на новых, сацыялістычных асновах.

Зычым-жа нашаму песняру — юбіляру далейшай плённай творчай працы на шырокіх гонях беларускай савецкай літаратуры і доўгіх год шчаслівага жыцця. **Ят.**

Новыя акадэмікі і члены карэспандэнты Акадэміі Навук БССР

У канцы снежаня мінулага года і 30 сакавіка г. г. праведзена выбары новых акадэмікаў і членаў - карэспандэнтаў Акадэміі навук БССР. Выбрана восем акадэмікаў і толькі-ж членаў-карэспандэнтаў·

Акадэмік Аляксей Васільевіч Лыкаў — аўтар ста навуковых прац, у тым ліку 16 манаграфіі. Яго працы выдаюцца не толькі ў СССР, але і ў Кітаі, Англіі і Францыі А. В. Лыкаў назначаны дырэктарам Інстытута энергетыкі Акідэміі навук БССР.

Доктар тэхнічных навук, прафесар Альберт Яззпавіч Вейнік выбраны членам-карэспандэнтам АН БССР. Тав. Вейнік напісаў 25 фундаментальных прац. Кіруе ён лабараторыяй Інстытута энергетыкі Акадэміі навук БССР.

Кіраўнік лабараторыі Фізіка - тэхнічнага Інстытута праф Нікалай Нікалаевіч Сірота, выбраны акадэмікам. Ён мае 50 навуковых прац.

У галіне апрацоўкі металаў ціскам працуе акадэмік АН БССР, доктар тэхнічных навук, дырэктар Фізіка- тэхнічнага Інстытута, прафесар Васіль Пятровіч Севярдзенка.

Членамі - карэспандэнтамі аддзела фізіка - матэматычных і тэхнічных навук выбраны таксама доктар хімічных навук М. М. Паўлючэнка, доктары фізіка-матэматычных навук Ф. І. Фёдараў, С. А. Чуніхін і доктар геолага - мінералагічных навук В. Н. Шчарбіна.

У лік новых акадэмікаў выбраны таксама доктар медыцынскіх навук, заслужаны дзеяч навук, кіруючы кафедрай Мінскага медыцынскага інстытута Барыс Гіпалітавіч Трусевіч.

Акадэмікам АН БССР аддзела біялагічных навук выбраны таксама доктар сельскагаспадарчых навук, кіруючы аддзелам Інстытута біялогіі прафесар Янка Данілавіч Юркевіч.

Новы акадэмік, Міхась Пятровіч Томін, кіруе аддзелам флоры ў Інстытуце біялогіі.

Доктар біялагічных навук акадэмік - сакратар аддзялення біялагічных навук АН БССР, прафесар Мікола Дзімітрыевіч Несцяровіч

Членамі - карэспандэнтамі аддзялення біялагічных навук выбраны доктар біялагічных навук І. А. Булыгін і акадэмік Акадэміі навук Таджыцкай ССР М. В. Смольскі.

Іван Андрэевіч Булыгін — гэта дырэктар Інстытута фізіялогіі АН БССР, а Мікола Уладыслававіч Смольскі ўзначальвае Батанічны сад Акадэміі навук БССР.

Акадэмікам Акадэміі навук БССР аддзела грамадскіх навук, выбраны беларускі паэт тэарэтык совецкай літаратуры і мовавед Пятро Фёдаравіч Глебка, — назначаны дырэктарам Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа.

Васіль Васільевіч Барысенка — прафесар - доктар філалагічных навук, беларускі літаратуразнаўца, выбраны членам - карэспандэнтам. Яго навуковыя працы галоўным чынам прысвечаны гісторыі беларускай літаратуры. В В. Барысенка ўзначальвае Інстытутам літаратуры і мастацтва Акадэміі навук БССР

З. Бядуля

Велікодныя яйкі

— Гаспадар ты мой, гаспадар ты мой! — гаварыла Мікіціха з крыўдай у голасе да свайго васьмігадовага сына Сцяпана. — Табе ў галаве цацачкі. конікі, чалавечкі, сабачкі, дрэўцы і іншыя трасцы. Апрача гэтага безгалоўя, нічога ведаць не хочаш. Невядома, як твой тата гаротны тамака на вайне, ці жыў яшчэ, ці здароў, а ты ў хаце дурнотамі бавішся. Лепей трушанкі для Падляскі натрос-бы ці саломы ў хляве падаслаў-бы, а то карова бедная стаіць у гнаі, як у сажалцы ўсёроўна. Гаспадар ты мой, гаспадар ты мой! — кончыла жаласліва Мікіціха свае прычытанні. Але ўбачыўшы, што ўсёроўна нічога не памагае, бо Сцяпан не перастае пэцкацца вугольчыкамі, цяжка ўздыхнула і зноў узялася за працу.

Мікітава сям'я была самая бедная ў вёсцы Запушніках. Хатка яго была хоць новенькая, бо Мікіта нядаўна яе збудаваў, але, як пайшоў на вайну, дык і пакінуў яе недакончанай: без падлогі і без паловы даху. Узімку Мікіціха вельмі нацярпелася холаду. а не адзіны сынок, Сцяпанка, аб гэтым не дбаў. Ён увесь час займаўся і займаецца пэцканінай, дзеля якой нямала нацярпеўся ўжо за кароткае жыццё.

Проза жыцця з паэзіяй не можа ўжыцца разам у гаротнай сялянскай хатцы. Паміж іх адбываюцца пастаянна балючыя стычкі. Гэтыя дзве супрацьцічныя чалавечага характару рэдка ўступаюць месца адна аднэй, і чалавек, які радзіўся пад апекай муз, вельмі шмат цярпіць ад акружаючых абставін. Яго ўсе выкпіваюць, лічаць недарэкай.

У вёсцы Запушніках хлопчык быў вядомы пад клічкаю «Сцяпанка Пяцкун», дзеля таго, што меў прывычку ўсё пэцкаць вугольчыкамі. Гэта цяга да малярства з'явілася ў яго ад чатырох гадоў. Амаль не ўсе сцены і платы ў вёсцы размалёваны яго рукой. Там можна бачыць конікаў, людзей, сабачак, хаткі, лясы, крыжыкі, і іншыя штучкі. Калі часам хто з гаспадароў лавіў яго пры гэтай рабоце, дык дзёр яго за вушы не шкадуючы.

Сцяпанка быў вялікім мучанікам свайго маляр-ства. Каб хацелі людзі зламаць новы каляндар мучанікаў, дык, пэўна, Сцяпанка папаў-бы туды адным з першых. А чым болей адвучвалі яго ад гэтай цягі, тым болей ён да яе рваўся. Ён знаходзіў каменьчыкі, травы, якімі можна было маляваць, а калі не меў што пэцкаць, дык далоні свае пэцкаў.

Усе ў вёсцы лічылі Сцяпанку дурным. А Мікіта з жонкай жаліліся на яго.

Суседзі цешылі іх:

— Яшчэ няведама, што з яго выйдзе: мо', як падрасце, дык прыдзе да розуму.

Як хлопцу мінула сем гадоў, яго паслалі ў школу. Там ён меў спачатку вельмі шчаслівыя хвіліны.

Радасць для Сцяпанкі была бязмерная: настаўнік выдаў яму кніжку з людзьмі, звярамі і рознымі іншымі цікавымі малюнкамі, а бацька купіў яму ў мястэчку паперу і атрамант з ручкай для пісаніны. Тут хлапцу адчыніўся цэлы скарб малюнкаў і фарбаў...

Як вярнуўся дахаты са школы, дык за адзін вечар пасьпеў размаляваць усю паперу і кніжку, пры гэтым выліў увесь атрамант.

Назаўтра, як настаўнік гэта ўгледзіў, дык выдзер яго добра за нос, за вушы і за чупрыну, і ў дадатак паставіў голымі каленямі на жарству. Пасля такой строгай кары, настаўнік выдаў яму новую кніжку і паперу, будучы пэўным, што хлапец болей гэткіх выкрутасаў рабіць не будзе.

Праз пару дзён паўтарылася тое самае. Сцяпанка Пяцкун меў кару ад настаўніка і бацькоў. Пасля гэтага пекла хварэў некалькі тыдняў. Вучыцца ён перастаў. К вясне аддалі яго за пастуха. Але ён патрапіў і там авантуры рабіць. Пагнаў раз стада ў поле, сеў на крушні і давай алоўкам маляваць, а скаціна тым часам улезла ў школу. Гаспадар за гэтае самае добра яго пачаставаў пугай і прагнаў.

Бадзяўся Сцяпанка Пяцкун цэлае лета вольны, як птушка. Цягаўся ценгле па лясах-палях адзінадзінюткі, захоплены заўсёды сваімі марамі-думкамі. А марамі-думкамі яго былі фарбы, без якіх ён не мог жыць. Фарбы былі для яго недасціглай таемнасцю, хаця ён іх бачыў усюды: у дрымотным лесе, у хмарках, на блакітным небе, у зорках, на кветках, у сажалцы і ў сваіх сініх глыбокіх вачах, якія пазіралі на яго з вады, куды ён часам углядаўся, як у люстэрка.

Канца няма фарбам на свеце. Яны заварожвалі яго на захад і ўсход сонца. Любаваўся ён імі на ніве з залацістымі каласамі, калі прамені сонца пераліваліся на хвалях жыта пад ветрыкам. Вабіла яго пажоўклая грэчка на ўзгорку, авёс у лагчыне, сенажаць, далёкія хаткі, асенні лес, імглістая даль. Фарбы яму гаварылі свае казкі, спявалі свае песні...

Хлопчык жмурыў вочы і з паміж сваіх пальцаў глядзеў на абшар. Пры гэтым яму здавалася, што

(Працяг на стар. 4)

Гурток БГ-КТ у Шчэціне

4 красавіка г. г. памяшканне Ваяводскага Праўлення УС-КТ (Украінскае грамадска - культурнае таварыства) у Шчэціне пры вуліцы Пястаў І — запаўнялася людзьмі.

Сёння, зрэшты як і ў кожны чацвер, спяшала сюды украінская і беларуская моладзь, пераважна студэнты з сярэдніх і вышэйшых навучальных устаноў горада Шчэціна.

Для украінскай моладзі сённяшні чацвер — гэта звычайны дзень у якім адбываецца рэпетыцыя хору, а для беларускай моладзі — гэта так сказаць, выключны дзень. Яна вырашыла арганізаваць гурток Беларускага грамадска - культурнага таварыства.

І гэта зусім зразумела ўзяўшы пад увагу факт, што ў самым горадзе Шчэціне налічваецца некалькі сот беларусаў. Гэта пераважна моладзь, якая вучыцца ў розных навучальных установах. Аднак нямала ёсць і рабочых, напрыклад у Шчэцінскім верфе, якія з сем'ямі жывуць у Шчэціне.

Шмат беларусаў пражывае ў Шчэцінскім ваяводстве.

Вось менавіта таму, таварышы з Ваяводскага Праўлення УС-КТ — таварыства якое ўжо амаль год дейнічае ў Шчэцінскім ваяводстве, пастанавілі не праходзіць міма беларускіх спраў, а па-брацку дапамагчы ім у развіцці сваёй нацыянальнай дзейнасці.

Пры апрацаванні плана дзейнасці Гарадскога аддзела УС-КТ — кажа намеснік старшыні ВП УС-КТ тав. Іван Завадскі, мы ўзялі пад увагу і беларускія справы. Таму намецілі арганізаваць чытанне лекцый аб беларускай гісторыі, літаратуры і т. п.

Зрэшты — дадае тав. Завадскі план нашай дзейнасці мы заўсёды абмяркоўваем сумесна з беларусамі, асабліва з Міхасём Артышэвічам — студэнтам Політэхнічнага Інстытута ў Шчэціне, які найбольш цікавіцца гэтымі справамі

— Ды наогул, брацкая, супольная дзейнасць беларусаў і украінцаў у Шчэціне праяўляецца на кожным кроку. Ёсць тут арганізаваны хор, якім кіруе стары украінскі дзеяч — Кастусь Плявіцкі.

Міма 79 год — гэта чалавек вельмі энергічны і жыццерадасны. Не адзін малады мог-бы пазайздросціць грам. Плявіцкаму ў кіраванні хорам. Вось за гэта моладзь вельмі любіць паважанага Кастуся Плявіцкага.

На рэпетыцыі хору, прыходзіць моладзь украінская і беларуская У кожны чацвер, у памяшканні ВП УС-КТ гучаць прыгожыя, меладычныя украінскія, беларускія, рускія і польскія народныя песні. Тут замацоўваецца дружба.

— Вельмі добра было-б, кажа дырыжор хору — каб ГП БГ КТ, як найхутчэй прыслала нам хоць некалькі прыгожых народных беларускіх песень. Бачыце выясняе ён, не маем з чаго вучыцца. Карыстаемся толькі тымі песнямі, якія знойдзем у беларускім часопісе, а гэта-ж вельмі мала.

На сённяшні сход прыйшло каля 20 чалавек. Пераважна моладзь. Малавата. Ну што-ж не ўсе беларусы пражываючыя ў Шчэціне ведалі аб гэтым сходзе.

Сход адкрыў студэнт Політэхнічнага Інстытута ў Шчэціне, Міхась Артышэвіч.

Прадстаўнік ГП БГ-КТ, тав Калядка, пазнаёміў прысутных з дзейнасцю таварыства, яго заданнях і дасягненнях.

Прысутныя вырашылі, што Шчэцінскі гурток БГ-КТ, перш за ўсё павінен згуртаваць беларусаў у Шчэціне, пазнаёміць з мэтамі таварыства (не ўсе-ж аб ім ведаюць) і распачаць сярод іх дзейнасць.

На старшыню гуртка выбрана Міхася Артышэвіча, на сакратара — Зосю Неплоху і скарбнікам — Аляксея Ляшчынскага.

Гурток будзе памяшчацца ў ВП УС-КТ, пры вуліцы Пястаў 1.

Шкада толькі, што «бацькі» горада Шчэціна забралі ВП УС-КТ адну з зал. Яна-ж вельмі прыдалася-б, як украінцам, так і беларусам у іх грамадска -культурнай дзейнасці. (вб)

АДЗІН ДЗЕНЬ У НАРВЕ

Далёка ад чыгуначных трактаў, над лянівa цякучай Нарвай, ляжыць невялічкая мясціна — Нараў. Ужо ў 1529 годзе атрымала яна правы горада. XVI ст. было перыядам шпаркага развіцця Нарвы.

Тут прыязджалі на паляванне магутныя ўладары, піравалі, прыязджала нават каралева Бона. Тудою праходзіў гандлёвы шлях з Кракава і Варшавы ў кірунку на Гродна і Вільню, у выніку чаго Нараў зрабілася важным камунікацыйным цэнтрам.

Войны XVII ст., эпідэміі, пажары, прынеслі амаль дашчэнтную гібель. Сёння Нараў — гэта простая мясціна, як вёска. Два разы ўдзень праязджае тудою ПКС злучаючы яе, так сказаць, са светам.

Вылажу з ПКС-а. Пад дзвярыма хат, на ўсходах, сядзяць людзі, апранутыя ў кажухі — выграваюцца, гутараць паміж сабой. Над Нарвай павісла мёртвая цішыня. усё быццам дрэмле. Хачу пазнаць крыху тутэйшае жыццё.

* * *

— Раскажу вам аб дрэнных справах, а добрыя мо' самі заўважыце — крыху скрывіўшыся кажа старшыня ГРН. нядаўна існаваў у нас Да нядаўна існаваў у нас налічваў усяго некалькі членаў, але развалiўся. Тыя, што закладалі кааператыў выдзялілі разам з землямерам для членаў кааператыва самую лепшую зямлю. Многіх сялян пакрыўджана. Пасля таго, як кааператыў ліквідаваўся яны адчулі сябе яшчэ больш пакрыўджанымі.

Адпаведныя ўлады хочуць падзяліць гэтую зямлю на калоніі, а сяляне нават і слухаць аб гэтым не хочуць, яны хочуць каб ізноў была шахаўніца. І вось людзі сварацца, б'юцца, а ўся віна на нас, што быццам не хочам гэтай справы ўладзіць.

* * *

Кіраўнік школы і настаўнікі беларускай мовы, Вольга Кубаеўская і Янка Чарнякевіч, адказваюць мне на пытанні.

— Маем у школе 224 вучняў. Беларускую мову вывучае толькі 30 — з кожнага класа па некалькі. У чым прычына? Перш за ўсё людзі не дацэньваюць вартасці сваёй роднай мовы. Некаторыя бацькі і дзеці кажуць, што гэта ім не спатрэбіцца. Міма нашай працы, усведамлянння і паасобных размоў, не можам пахваліцца дасягненнямі, колькасць вучняў вывучаючых беларускую мову, ніяк не павялічваецца. Вядома спадчына вякоў зрабіла сваё.

Засмуціла мяне гэтая вестка, аб нічым больш не пытаў.

* * *

Кіраўніком медпункта з'яўляецца маладая абсальвентка беластоцкай Медыцынскай акадэміі. Яна вельмі ветліва мяне прывітала і выразіла сваё задавальненне з таго, што нехта з друку пацікавіўся іх працай.

— Кожны дзень прымаем каля 20 пацыентаў — расказвае далей. Людзі пераважна хварэюць раматусам і падобнымі да яго хваробамі, вядома, навокал балоты.

На радзільным аддзеле ніколі няма свабоднага месца. Штомесяц нараджаецца тут каля 15 маленькіх грамадзян.

У гэтым месяцы адкрываецца яшчэ аддзел для хворых патрабуючых няспыннай апекі лекараў, у якім будзе можна змясціць дзесяць хворых. Праца ідзе даволі добра. Людзі задаволены, што не трэба ездзіць у Гайнаўку за 60 кілометраў (праз Бельск - Падляскі).

* * *

Доктар Канаховіч і двух тэхнікаў ветэрынарыі маюць поўныя рукі працы. Вядома, вясна, трэба зрабіць прышчэпкі. — Запішыце сабе — кажа доктар Канаховіч. — Наш пункт існуе ад 1945 г. У 1955 г. нас наведала 1534 чатырохногіх пацыентаў, у 1956 г. — 1869, а ў першым квартале г. г. — 307. Знахарам няма, як бачыце, у нас месца. Апошнім часам у нашай аколіцы заўважана, што сабакі масава шалеюць.

У вёсцы Ванева і Ардынкі шалёныя сабакі пагрызлі двое людзей, некалькі кароў і свіней. Вось гэта прыклад, які сведчыць аб неабходнасці стасавання прышчэпкі сабакам.

Не хачу перашкаджаць, развітваюся, бо перад лячэбным пунктам стаіць чарада рагатых пацыентаў.

* * *

Непрыкметна насунуўся вечар, хочацца яшчэ прыглядзецца культурнаму жыццю Нарвы. Кіно сёння закрытае, бібліятэка таксама ўжо закрыта. Заходжу ў клуб. Пры двух століках сядзяць шахматысты і з заўзятасцю іграюць у шахматы, а на сярэдзіне пінг-понг.

Загадчыца клуба — Аўгіння Драўноўская коратка інфармуе мяне:

— Старэйшыя амаль не заглядаюць да нас у клуб, а з моладзі — пераважна хлопцы. Маем у клубе, часопісы, кніжкі, шахматы, пінг-понг і драмгурток.

У мінулым годзе мы ставілі «Залёты» — Янкі Купалы, «Жаніцьбу» — Чэхава і арганізавалі 6 вечарынак. Усё гэта было вельмі прыемна ўспрынята насельніцтвам. Цяпер падрыхтоўваем п'эсу Я. Купалы «Паўлінку», якой пастаноўка адбудзецца 1-га Мая.

Арганізуем таксама танцавальны калектыў, верым у поспех і ўласныя сілы. Прыязджайце паглядзець «Паўлінку» — кажа на заканчэнне загадчыца.

— Дзякую, прыеду.

* * *

Перад невялікім растаранам мітусіцца некалькі добра падвыпіўшых асоб і галасна, невыразна аб нечым талкуюць адзін другому. У рэстаране таксама шум, нясуцца крыкі і варыяцкія напевы.

— Што там робіцца? — пытаю сустрэнутага чалавека.

— А гэта многія жыхары Нарвы так «культурна» праводзяць час штовечар.

А. ОМІЛЬЯНОВІЧ.

Велікодныя яйкі

(Працяг са стар. 3).

ён трымае ў руцэ вялікую карціну, ім самім намалёваную. Яму здавалася, што цэлы свет — гэта злучэнне розных фарбаў: усё збудавана з фарбаў — неба, зямля, жывыя істоты, вада і паветра. Толькі трэба ўмець перадаць гэтыя фарбы на паперы.

А колькі фарбаў няўлоўных на тварах людскіх! Вельмі захаплялі яны хлопчыка. Ён часам наўмысне злаваў на сваю матку, каб бачыць, як блішчаць яе гнеўныя вочы, як моршчыцца яе твар, якія складкі пераліваюцца ў светаценях на яе вопратках, калі яна з імпэтам пускаецца за ім удагонку, каб даць лупцоўку.

Уночы, як клаўся спаць, дык таксама думаў аб фарбах. І ўсё вакольнае да апошніх драбніц жыва стаяла ў яго мазгах. Ён іх добра бачыў у памяці, і, здаецца, каб толькі меў чым, дык адразу ўсё-б намаляваў...

Часта-густа хадзіў ён да сваёй цёткі Тэклі глядзець на «святыя» абразы, якімі былі багаты чорныя сцены яе хаткі, бо ў бацькаўскай хаце быў толькі адзін абраз, які даўно счарнеў ад дыму і копаці, што нічога на ім відаць не было.

Цётка Тэкля была вельмі набожная кабета, і кожны раз, быўшы на кірмашы ў мястэчку, яна купляла сабе розныя вялікія і малыя абразы. На сценах яе хаткі красаваліся «святыя» з беленькімі авечкамі. Юры на белым кані забівае змея. Было некалькі «матак божых» з маленькім Язусікам, вакол іх — анёлчыкі. Былі цары ўсяго свету, малюнкі кітайскай вайны і розныя іншыя.

У Сцяпанкі Пяцкуна разбягаліся вочы, гледзячы на гэтае багацце. Цётка Тэкля заўсёды выганяла яго з хаты, баючыся, каб не сцягнуў што, бо цётка прымячала, што ён глядзіць на абразы, як воўк на авечак. Хлопчык не мог сабе нажыць ніводнага малюнку.

Прыехаў раз да іх у госці дзядзька салдат. Гэты дзядзька падарыў Сцяпанку бляшаную пушачку ад ваксы да ботаў. На гэтай пушачцы быў намалёваны маленькі, чорненькі чалавечак, які трымае ў руках шчотку, а пры чалавечку — бот, у тры разы большы за самога чалавечка.

Трохі пакасурыўся было Сцяпанка на гэты цуд мастацтва, але тое, што гэта штучка зрабілася яго ўласнасцю, асляпіла яму вочы, затуманіла розум, і яму пачало здавацца, што нічога пякнейшага няма.

— Вось калі можна будзе мне навучыцца добра чалавека намаляваць і бот! — думаў ён.

Чалавек-хохлік і бот-волат вельмі цешылі яго. Чалавек мог-бы схавацца ўвесь у боце, што цават і шапкі не відаць было-б.

Пабег шчаслівы Сцяпанка ў ток са сваёй пушачкай, ад якой вачэй адарваць не мог. Цешыла яго вельмі тое, што гэтага скарбу ўжо ніхто ад яго не адбярэ.

Сеў хлопчык на старой драбе і давай пазіраць на маленькага чалавечка з вялізарным ботам. Пільна пазіраў, нібы гіпнатызаваць хацеў гэтага чалавечка, але чалавечак гіпнатызаваў яго.

Чалавечак быў для яго нейкім светлым гасцём нязведаных краёў, які з'явіўся, каб апавядаць аб усіх таемнасцях фарбаў; ён прынёс Сцяпанку тое праўдзівае шчасце, якое не купляецца ні за якія багацці на свеце.

Ён зрабіў такое ўражанне на душу малога хлопчыка, што Сцяпанка аж спавядацца перад ім пачаў: успомніў усе грахі свае, як бацькам прыкрасці рабіў, як вугольчыкам усё пэцкаў — усе, усе маленькія грашкі, якія, нібы дротам, калолі Сцяпанку ў самае сэрца. «Я новым чалавекам зраблюся», думаў ён. «Але вось прыдзецца разлучыцца некалі з гэтым чалавечкам», думаў ён пры гэтым, «памерці прыдзецца на старасці лет» І такі жаль агарнуў Сцяпанку дзеля таго, што ён, Сцяпанка, не вечны, не бяссмертны, ажна слёзы пасыпаліся з яго вачэй. Але тут туман нейкі атуліў яго, галава закружылася, і чалавек на пушачцы вырас у вялікага чалавека. А бот зрабіўся вялізарным, як хата, а пушачка ў самае неба ўпёрлася. Страх напаў на хлопчыка.

— Не пужайся, — пачаў гаварыць чалавек з пушачкі да Сцяпанкі Пяцкуна, — я ўжо даўно хацеў прысці да цябе, бо надта цябе шкадую і люблю. Хадзі во ў бот — гэта мой палац. Там я табе шмат аб чым скажу.

Чалавек увёў Сцяпанку ў свой палац.

Чаго толькі Сцяпанка там не ўбачыў! Якія ўбраныя пакоі, усёроўна, як у пані багатай, што жыве ў блізкім фальварку ля вёскі Запушнікаў. Якія лямпы, люстэркі, столікі, крэслы, цацкі, статуі, абразы, золата, серабро, дарагія рознакалёрныя тканіны. Хлопчык глядзіць, і вока насыціцца не можа.

Чалавек водзіць яго па ўсіх пакоях, паказвае свае бязмерныя багацці і тлумачыць. Шчотка ў руках чалавека — не шчотка, а скрыня з рознымі фарбамі: і залатыя, і срэбныя, і сінія, і зялёныя, блакітныя, і чырвоныя — нават такія, што Сцяпанка не ведае, як іх называць. Усё на свеце імі можна маляваць! Чалавек даў яму пэндзлік і пачаў вучыць маляваць. Сцяпанка з радасцю замалёўваў сцены вялізарных пакояў і цешыўся з сваёй работы. Птушачкі, дрэвы і людзі выходзілі ў яго, як жывыя. Вочы былі сінія, губы чырвоныя, вопраткі ў розных колерах з залатымі гузікамі, як у дзядзькі салдата. А неба, а месячык, а возера, а дзераўцы, а кветкі — ды і не злічыш!

Чалавек яго пахваліў і казаў:

— Не бойся, дзіцятка, што ўсе цябе так крыўдзяць і смяюцца з тваёй пэцканіны. Я заўсёды буду з табою! Хай сабе ўсе дурнем цябе завуць, але ты разумней за іх усіх. Во, маеш сабе гэту скрынку з фарбамі і ведай, што гэта тваё найвялікшае шчасце ў жыцці, ведай, што гэта...

ЖОСЬКА — ЗНАХАРКА

У купэ сядзела некалькі вясковых жанчын, ахутаных шарсцянымі хустамі, нейкая старэнькая бабулька, і маладая, гарадскога выгляду жанчына, апранутая ў падношанае паліто з вылінелым футравым каўнерам і ў прытоптаных на тоненькіх высокіх абцасіках туфельках. Побач яе сядзела бялявая ды зусім бледненькая, з патухлымі вочкамі, дзяўчынка год дванаццаці.

— Вы таксама да Жоські? — звярнулася адна з вясковых цётаў да жанчыны гарадскога выгляду.

— Але, да яе, — адказала жанчына. — Бачыце, нейкае ліха прычапілася да мае Леначкі, ды мучыць бедненькую. То ў галоўцы, быццам той чмель гудзе, то за жывоцік як абцугамі хапае. Ніяк не хоча ад яе адчапіцца. А яна, як бачыце ўжо ледзь жыве, зусім благенькая зрабілася. За што на яе нявінную душаньку Бог напусціў такую бяду — я ўжо і сама не ведаю — бядавала жанчына.

Цёты са спачуваннем уздыхалі ды ківалі галовамі.

— Я ўжо і ў доктара некалькі разоў была, — цягнула далей жанчына. А як-жа, прыпісаў нейкае лякарства, раіў больш па двары бегаць. Думаеце памагло? Ані капелютачкі, як мучыла яе злое так і далей мучыць.

— Плюнь ты даражэнькая на гэтых дактароў — заўважыла бабулька, часта моргаючы пачырванелымі, запухлымі, схварэла-загноенымі вочкамі. Ды ці-ж яны ў сілах супрацьпаставіцца злому, калі яно прычэпіцца да чалавека? Вось і ў мяне ўжо некалькі год таму нейкая хвароба да вачэй прычапілася ды адступіць не хоча. Спачатку думала я, што пабаляць крыху ды перастануць. Ці мала што баліць чалавеку ў жыцці, хто-ж на гэта ўвагу звяртае. А тут яны мне штораз горш баляць. Раілі мне цыбулю нанач прыкладаць да вачэй. Прабавала, нічога не памагае, наадварот, штораз горш баляць. Ну думаю, не іначай як нейкае злое прычапілася да іх. Тады, вырашыла я, няма іншай рады, трэба падацца да Жоські.

Цяпер не ведаю, калі ўжо Жоська не дапаможа, тады мабыць сляпой давядзецца ў сырую зямельку лягаць.

— Дапаможа, чаму-ж не дапаможа, упэўнена заўважыла адна з цётаў. — Кажуць, што трэба толькі моцна верыць у яе дапамогу, дык адразу, нібы рукой адыме. А калі не, дык гэта найлепшы знак кары Божай — завыракавала яна.

— Каб не дапамагала, дык і народ да яе не ехаў-бы — пераканаўча заявіла другая з жанчын. А то кажуць з усяе Польшчы людзі едуць. Са Шчэціна, Быдгашчы, Вроцлава, а нават з Варшавы. Там-жа не мала слаўных дактароў, аднак мабыць не здолеюць са злом змагацца, калі людзі аж сюды едуць.

Вялікую ласку Гасподзь Бог спаслаў на Жось...

Цягнік неміласэрна скрыгочучы тармазамі раптоўна прыстанавіўся і цёта не скончыўшы прарочых слоў, кулём паляцела з лаўкі. Яна ўзбянтэжана ўстала і нешта шэпчучы перажагнаўшыся выйшла разам з другімі з вагона.

Арлянка — маленькі прыпынак на трасе Бельск - Гайнаўка. Тут штодзённа цягнік выплёўвае некалькі дзесяткаў хворых людзей, якія з надзеяй цудоўнага аздараўлення спяшаюць у Орлю. Тут і жыве славутая знахарка—Жоська.

Каб нешта даведацца аб цудоўных Жосьчыных метадах лячэння ч зайшоў у Прэзідыум ГРН.

Аказваецца, што пацыентаў у Жоські ніколі не бракуе.

— Няма такога дня, — кажа сакратар Прэзідыума, грам. Федаровіч, — каб праз яе прыёмную комнату, не прайшло некалькі дзесяткаў людзей. Штодзённа ідуць і едуць з усіх канцоў Польшчы. У жыхароў Орлі не мае яна вялікай папулярнасці. Большасць смяецца з яе дурманных метадаў. Аднак неаднойчы, калі ў некага захварэе дзіцё, дык нясе да Жоські.

— Ці-ж у Орлі няма медпункта?

— Ёсць, і вельмі добра забяспечаны, аднак фельчар Карп Купцэль, якому ўжо 70 год, не здолее ўсім дапамагчы. Тады што-ж, няма выхаду, трэба йсці да Жоські. Вядома, чалавек у бядзе апошняе дошкі ратунку шукае.

Мы ўжо некалькі год дамагаемся кваліфікаванага доктара — гаварыў далей Федаровіч, аднак усё дарма.

Вось і цяпер трымаем для яго спецыяльнае памяшканне, аднак Аддзел аховы здароўя нямож нам прыдзяліць доктара. А Жоська не маючы адпаведнага канкурэнта, далей ашуквае бязглуздых людзей і збівае не малы капіталік на людской дурнаце. Найлепш будзе, калі вы самі туды зойдзеце, ды пабачыце. Толькі не бярыце з сабой партфеля.

— Чаму-ж гэта — здзівіўся я.

— Бычыце, справа ў тым, што ўжо некалькі разоў пісалі аб нашай знахарцы ў друку, з прычыны чаго мела яна непрыемнасці. Таму цяпер вельмі асцярожная і падазроных людзей не хоча прымаць — выясніў ён.

Старэнькая, невялічкая хатка, з саламянай стрэхай, ды маленькімі, нізенькімі аконцамі, пры вуліцы Пасвятнай — гэта памяшканне славутай знахаркі.

Ля хаты стаіць некалькі фурманак вымашчаных сенам, куча веласіпедаў пад плотам, матацыкл, сведчаць аб тым, што і сёння ў Жоські пацыентаў не бракуе.

Самую Жоську сустрэў я ў маленькіх сенцах. Давала нейкія ўказанні аднаму з пацыентаў.

— ...пасля трох дзён спаліш гэтую анучу і попел у 12 гадзін ночы высыплеш на разыходных дарогах у полі, — шапляніла яна старэчым голасам.

Сама Жоська невялічкая, хударлявая, старэнькая ды не па гадах рухлівая жанчына. Яе маленькія, бліскуча-чорненькія, пранізлівыя вочкі, падазрона змерылі мяне з галавы да ног.

— А ты да каго? — бесцырымонна спытала мяне.

— Да вас, бабулька, — з пакорай адказаў я прыглушаным голасам.

— Адкуль-жа ты?

— Аж з-за Беластока.

— Чым прыехаў? — падазрона пытала далей бабка.

— Вядома чым, цягніком.

— Цяпер-жа няма цягніка, чаму хлусіш? — разанула бабулька.

— Прыехаў я рана, — кажу, — аднак не ведаў дзе вы, бабулька, жывеце. Я-ж тут першы раз. Толькі цяпер мне людзі, каб ім Бог даў здароўе, паказалі вашу хатку.

Відавочна такое тлумачэнне пераканала падазроную знахарку аб маіх добрых намерах.

— Што баліць? — спытала яна ўжо зусім лагодна.

— Нага, у пахвіне, — адказаў я некалькі крокаў ?чыкілднуўшы, каб лепш пераканаць бабку.

— У доктара быў?

— Ды ціж у аднаго.

— Ну і што?

— Нічога, як балела, так і баліць.

— Ну добра, заходзь у кватэру і чакай сваёй чаргі — сказала бабуля.

Адчыніў я паказаныя дзверы, а там у цесным пакойчыку чалавек мо' трыццаць чакае на цудоўныя лекі. Жанчыны і мужчыны, моладзь, дзеці, старэнькія бабулькі, — бітком пакой набіты. У пакойчыку брудна, смурод. Аднак у пацыентаў настрой прыўзняты. Усе яны сядзяць і стаяць неяк сур'ёзна задуманыя. Зварочваюцца да сябе толькі ціхенькім шопатам.

Тут сустракаю я знаёмых жанчын з цягніка, усе сядзяць яны набожна пахіліўшы галовы, толькі маленькая Леначка, расшыранымі (відавочна ад страху) вочкамі, спалохана разглядаецца навокал.

Вось на ложку сядзіць нейкая зусім маладзенькая вясковая дзяўчынка-прыгажуня, сплёўшы рукі на падазрона выпуклым жывоціку. Мабыць яна недзе на палявы «злы вецер» наткнулася.

Ну што-ж, Жоська спецыяліст па ўсіх справах. Няма такой хваробы, каб яна не змагла вылячыць сваім цудоўным спосабам.

У куце пакоя стаіць невялічкі стол, над ім у покуце маленькая іконка, а на стале кучай ляжаць Жосьчыны «медыцынска - чарадзейскія прылады».

На першым плане найважнейшы інструмент, — гэта «вечны агонь» у шкляначцы пасля гарчыцы. Гэта ніколі не выгасаючы агонь (Жоська заўсёды да шкляначкі далівае масла, каб не пагас) мае вялікую моц, таму Жоська замаў-

(Працяг на стар. 6).

Чалавек не дакончыў гаварыць. Палац рухаўся пачаў. Грымоты загрымелі, і хлапец прачнуўся ад матчыных крыкаў:

— Ах, ты паганец! зноў цацкі! Ні да Бога, ні да людзей ты ў мяне!

Хлапцу перарвалі такі прыемны сон і аднялі ў яго пушачку. Слоў не стае. Найвялікшыя раны ў чалавечай душы загойваюцца, зарастаюць і забываюцца, але гэтай болі Сцяпанка, мабыць, да смерці сваёй не забудзе...

А раз у год бывалі ў Сцяпанкі светлыя хвіліны — на вялікдзень, калі яму дазвалялі яйкі фарбаваць. На гэту работу яму куплялі ў мястэчку фарбы на цэлы пятак. І ён па-майстэрску размалёўваў яйкі цэркаўкамі, званіцамі, анёлкамі і крыжамі, ажно людзі дзівіліся.

Толькі сёлета маці казала, што ніводнай капеечкі Пяцкуну на фарбы не дасць. Сэрца хлопчыка зашчаміў вялікі боль.

— Матанька! родная! злітуйся! дай хоць адну капеечку на фарбы...

Як скала, як жалеза, было матчына сэрца:

— Хвароба табе, а не фарбы, гаспадар ты мой! Во ідзе вясна, тата твой мо' і не жыве ўжо, а ў тваёй галаве толькі цацкі. Каб ты лепей бядаваў аб тым, хто сёлета ў нас поле араць будзе, хто шнур засее. Эх, ты, гаспадар!

Сцяпанка сумна пазіраў праз акно на мутныя хмаркі.

Прышоў вялікдзень, і з воласці прынеслі ліст, што Мікіта, бацька Сцяпанкі, ужо забіты.

Мікіціха плакала-галасіла на ўсю вёску аб чалавеку сваім, праклінаючы долю ўдовіну.

Цешылі яе суседкі тым, што не яна адна такая нешчаслівая, што тысячы такіх ёсцека цяпер.

Людзі абяцалі памагчы ў гаспадарцы — гэта яе не цешыла.

— Каб яшчэ сын людскі быў, падрос-бы і гаспадарыў, замест нябожчыка, а то з кожным годам растуць разам з ім і цацкі ў яго галаве.

Вельмі жаласна было Сцяпанку тое, што тата згінуў на вайне, аднак дзіця не ўцяміла добра гэтага гора і яму балела ў душы горш ад таго, што фарбаў няма на вялікдзень, каб яйкі афарбаваць...

Настаў вялікдзень. Пайшоў Сцяпанка з іншымі хлапчукамі ў валачобнікі на ўсю ноч. На яго долю выпала некалькі яек.

Хлапцу ўдалося выцягнуць з кубла бацькаву фатаграфію, якую Мікіта прыслаў з войска. Ён пабег з ёю ціханька ў ток.

Праз некалькі гадзін вярнуўся ў хату з намалёванымі яйкамі. Як толькі маці ўгледзіла яйкі, дык успляснула рукамі ад дзіва: на ўсіх яйках быў намалёваны нябожчык Мікіта і выглядаў ён усёроўна, як жывы. Быў ён намалёваны чырвонай фарбай.

— Дзе ты, гаспадар ты мой, чырвоную фарбу дастаў? — грымнула Мікіціха на сына, які ўвесь час хаваў рукі за плечы. — Пакажы, пакажы, гаспадар ты мой, што ты ў руках сваіх там трымаеш? — Пры гэтым Мікіціха схваціла яго за рукі і ўбачыла, што пальцы ў Сцяпанкі былі анучкамі завернуты. Яна хутка сарвала анучкі і чуць не абамлела ад неспадзеўкі — пальцы былі запэцканы крывёй...

— Што ты гэта зрабіў, гіцлю?! Што ты зрабіў! — крычала яна не сваім голасам.

— Мне фарбы патрэбны былі, — апраўдваўся Сцяпанка. — А пальцы—мае. Я над імі гаспадар!

— Назолу прыслаў Бог на маю галаваньку бедную! — заламала рукі Мікіціха.

Разнеслася чутка па ўсёй вёсцы, што вельмі дзіўна размаляваў Сцяпанка Пяцкун велікодныя яйкі. Людзі прыходзілі глядзець, пазнавалі на яйках нябожчыка Мікіту і дзівіліся.

Пайшла казка па ўсёй ваколіцы аб той фарбе, якой Сцяпанка яйкі размаляваў, байка вырасла ў цуд.

Чутка аб дзіўных велікодных яйках дайшла і да братоў-студэнтаў з блізкай вёскі.

Студэнты зацікавіліся і таксама прышлі паглядзець.

Доўга разглядалі яны сцены, размалёваныя вугаллямі, і шапталіся паміж сабой. Малюнкі на сценах ім яшчэ больш падабаліся, чымся малюнкі на яйках.

Пры гэтым Мікіціха з жалем расказала ім, як Сцяпанка яе замучыў сваімі малюнкамі і які ён нікчэмны хлапец.

Сцяпанка Пяцкун стаяў, як вінаваты, з апушчанай галоўкай.

Студэнты забралі хлопчыка з сабой і падарылі яму прыгожую скрыначку з рознымі фарбамі. Яны абяцалі яго вучыць і ў горад забраць, кажучы пры гэтым, што з яго выйдзе вялікі чалавек.

Бясконца радасны вярнуўся Сцяпанка дахаты. Увесь час думаў, якая можа быць карысць ад «вялікага чалавека». І ўспомніў ён, што ў вёсцы ў іх быў калісьці вельмі вялікі чалавек, вышэй ростам ад усіх у вёсцы, рыбалоў Міхась. Але той быў яшчэ большы п'яніца і задзёра, і ніхто яго не любіў.

Не спадабалася Сцяпанку быць «вялікім чалавекам» — доля Міхася-рыбалова яго не вабіла.

— Лепей буду маленькім, — думаў ён, — але каб паехаць у горад вучыцца.

Вярнуўся хлопчык дахаты, і маці ў яго спыталася, што студэнты яму гаварылі.

Сцяпанка спачатку сароміўся, а потым сказаў:

— Я буду некалі вялікім чалавекам!

— Эх, эх! — засмяялася Мікіціха, — навіну казалі разумнікі канапляныя! А я табе кажу, што калі будзеш займацца цацкамі, дык не дарасцеш да вялікага чалавека і не будзеш гаспадаром, бо з голаду памрэш! А пакуль што ідзі есці, мой «вялікі чалавек», бо ўжо другі дзень, як не бачыла — ці еў ты што-колечы...

А ці будзе некалі Сцяпанка вялікім чалавекам, ці заззяе над ім зорка светлая — не ведаем. Гэта залежыць ад таго, як далейшы лёс яго жыцця пакіруецца.

Вільня, 1913 г.

З. БЯДУЛЯ

У Вялікдзень

У Сымонавай хаце сёння вялікая мітусня.

Вядома, апошні дзень перад святам. Заўтра-ж Вялікдзень.

Сымоніха — жанчына яшчэ маладая, энергічная, аднак пры такім навале работы голаў страціла. Стаіць яна ля печы ўспацелая, пачырванелая быццам півоня, ды сама не ведае што рабіць. Час ужо пірагі даставаць з печы, а тут з гэтым фарбаваннем яек, сынок Пецька не дае ёй спакою.

У Пецькі велікодныя яйкі, гэта вялікая атр ыя.

Эх і пусціць ён іх у рух, толькі трэск будзе ісці. Вось сядзіць ён важна з бацькам на лаве ды ўсё мацуе яйкі. Возьме з кошыка яйка ды пачне яго стукаць аб зубы.

Сымон толькі прыслухоўваецца, ён ужо зубаць не можа, у яго няма ўсіх зубоў з пераду.

Аднак па гуку Сымон адразу пазнае, якое яйка мацнейшае. Калі гучыць звонка і тоненька, гэта знак, што моцнае, а калі груба і глуха тады адразу вядома, што гэта бурхель.

— Ну хопіць сынок — сказаў Сымон, — адлажыўшы з дзесятак выбраных яек на бок. — Гэтыя не падвядуць, можаш смела біцца.

— Пачнем фарбаваць — заявіў.

Сымоніха прынясла з каморы кучу цыбульных лупін, адмыслова прыхаваных у гэтай мэці, усыпала іх у чыгун і заліўшы вадой паставіла на пліту.

Сымон пачаў маляваць воскам лялечкі, ды розныя птушачкі на выбраных яйках.

Памаляваныя яйкі Сымоніха асцярожна ўкідала ў закіпеўшыя цыбульныя лупіны, дзе яны адразу варыліся і фарбаваліся на чырвона. Тыя месцы на яйках, што Сымон пацягнуў воскам выразна выдзяляліся, прыгожымі. жоўтага колеру малюнкамі.

Калі ўжо яйкі былі пафарбаваны Сымон відаць нешта задумаў. Вочы яго засвяціліся, на вусны выступіла хітрая ўсмешка.

— Збегай, Пецька, на дрывотніска, ды наздзірай з палён смалы — звярнуўся ён да сына.

— Навошта-ж яна? — здзівіўся Пецька.

— А ты бяжы, бяжы, не пытай, пасля пабачыш — асадзіў яго Сымон. — Прыхваці з сабой у клуні простую саломінку, — сказаў ён выбягаючаму Пецьку.

Пецька мігам вярнуўся са смалой і саломінай, ды падаў іх бацьку.

— Ну сынок, зараз змайструем мы такое яйка, што можна ім будзе нават чорту булаву разбіць — сказаў бацька.

Сымон узяў шыла, асцярожненька пракалоў маленькую дзірачку ў шкарлупе сырога яйка ды ўставіўшы ў яе саломінку — Цягні! — загадаў Пецьку.

Пецька вельмі любіў сырыя яйкі. Ён з ахвотай узяў саломінку ў губы ды моцна сярбануў.

— Ну хопіць, усяго не пі, а то сапсуеш усю справу, — перасцярог яго Сымон. Растапіўшы над агнём смалу, Сымон пачаў асцярожненька ўліваць яе праз тую-ж саломінку ў яйка.

— Ну, гатова, — заявіў Сымон, замазваючы воскам дзірачку ў шкарлупе. — Калі пафарбуецца ніхто не пазнае, што яно фальшывае.

* * *

Назаўтра раненька, калі Сымон з Сымоніхай вярнуліся з Усяночны, Пецька яшчэ спаў салодкім сном. — Ну сынок, Хрыстос Уваскрос, — разбудзіўшы Пецьку пацалункам, прывітала Сымоніха.

— Уставай сынок, ды хутчэй апранайся, пабач ужо дзеці на вуліцы збіраюцца, ў яйкі пачынаюць біцца.

Памыўшыся, ды па-святочнаму апрануўшыся, Пецька паспешліва разгавеўся з бацькамі свянцоным яечкам і прыхваціўшы сваё фальшывае яйка, выйшаў на вуліцу.

Тут ужо аж кішэла ад дзяцей.

Пецька далучыўся да адной з групак і ўзяўшы ў руку сваё яйка задзірліва заявіў:

— А ну, давай, паспрабуем, хто ахвотны? Да Пецькі падыйшоў тоненькі Сярожка. Кішэні яго былі выпханы яйкамі. Ён моўчкі выняў адно і ўзяўшы яго ў руку так, што толькі самы насок выглядаў з пальцаў, падставіў Пецьку. Пецька размахнуўшыся трэснуў сваім. Сярожкава яйка не вытрымала, носік яго адразу трэснуўшы падаўся.

— Павярні пяткай! — скамандваў Пецька. Сярожка павярнуў дрыжачымі ад хвалявання ручкамі. Пецька другі раз трэснуў упэўнена. І пятка здалася. Сярожка з жалем аддаў Пецьку сваё пабітае яйка. Ён хуценька выняў другое. Яно таксама не вытрымала пад пераможнымі ўдарамі Пецькавага «зачараванага» яйка. Сярожкавы кішэні хуценька апусцелі.

Прысутныя толькі охкалі са здзіўленнем. — Ну, хто наступны? — задзёрліва спытаў Пецька, калі перайшло да яго апошняе Сярожкава яйка.

— А ну давай са мной, — прапанаваў, падстаўляючы Пецьку вельмі прыгожа пафарбаванае, невялічкае яйка, усім вядомы хітрун — Мішка.

Пецька доўга не думаючы ўзяў ды трэснуў з усяе сілы сваім яйкам.

Ды што за дзіва, які жах! Пецькава «зачараванае» яйка адразу разляцелася на дробныя кавалачкі.

Прысутныя адразу зразумелі, што яно фальшывае, насмоленае.

— Дык гэта што, аказваецца ты мяне ашукаў, гіцаль! — грозна падступіўшы да Пецькі, прашыпеў Сярожка. — Аддавай, жулік мае яйкі, — дамагаўся ён, — бач ты ў якія хітрыкі кінуўся.

Пецька без слова аддаў Сярожкавы яйкі, устыдліва апусціўшы галаву папл ўся дахаты. За ім няслісія насмешлівыя крыкі сяброў.

А Мішка, усміхаючыся, хаваў сваё прыгожа маляванае, дзяравянае яйка ў кішэню.

В Б

Які госць такая яму і чэсць

Як захавацца каля стала

Не сядай за стол з бруднымі рукамі. У хаце не трэба ўжо так строіцца да снедання ці вячэры, аднак гэта не значыць, што можна быць нядбайна адзетым. Седзячы за сталом не падпірайся на локці. Можна трымаць рукі лёгка абапёртыя толькі далоньмі.

Трэба есці ціха, каб языком не ляскаць, не сёрбаць, не цягнуць носам, не сапаць, бо гэта вельмі брыдка. Не трэба запыхаць рот ежай.

Што можна есці вілкай? Вілкай можна есці меленыя катлеты, клёцкі, бульбу, адпаведна падрыхтаваную гародніну. Таксама вілкай (лепш аднак двума вілкамі) есціа рыбу. Аднак ёсць выключныя выпадкі. Напрыклад, з сярод рыбы — селядзец, а сярод гародніны шпаржы — есціа вілкай і нажом. Калі ямо печань з бульбай і гароднінай — то трэба памятаць, што так, як самую печань рэжам нажом, таксама і бульбу і гародніну трэба аднача́сова нажом накладаць на вілку.

Не адкладай што хвіліну нажа, дзеля таго, каб пераложыць вілку ў правую руку і гэтак есці. Перад спажываннем ежы нельга рэзаць усё мяса на кускі, каб потым толькі адной вілкай з'есці ўсё, што знаходзіцца на талерцы (вельмі важнае!), трэба ўжываць аднача́сова і вілку і нож.

Калі ясі кампот з вішань — то костачкі далікатна выплёўвай на лыжачку і складай побач на талерачцы, на якой стаіць талерачка з кампотам. Калі пададзена салату на асобнай талерачцы — то не перакладай яе на талерку, на якой пададзена асноўную ежу. Трэба есці іменна з гэтай паасобнай талерачкі. Трэба глядзець, каб падчас спажывання не пляміць стравай стол ці абрус.

Не размаўляй, калі заложыш рот ежай. Не расказвай пра ўсялякія хваробы, ці штось к таму падобнае, бо гэта дрэнна ўплывае на апетыт субяседнікаў і наогул вельмі некультурна.

Калі з'ясі — палажы нож і вілку на талерцы, але ніколі не на стале. Салфетачку папяровую пасля ўжыцця трэба зложыць на беразе талеркі, а ніколі ў папельнічку або на стол, як гэта пераважна некаторыя робяць. Калі курыш папяросу — не струшвай попел на талерку з якой ты еў, але толькі і выключна ў папельнічку. Не трэба гаварыць «прыемнага апетыту» перад спажываннем ежы, але вельмі ўжо патрэбным з'яўляецца сказаць «дзякую» пасля спажыцця.

Нельга нагаварваць кагосьці да выпіўкі, асабліва калі з'яўляешся ў ролі гаспадыні або гаспадара ў хаце. Не старайся гаварыць, такіх напрыклад фраз «гэта не мужчына, калі не п'е».

Сапраўдны мужчына гэта такі, які патрапіць стрымацца ад выпіўкі, асабліва ад залішняй выпіўкі.

(зб)

заспяваюць пеўні

Па-над дахамі вёскі ўстае ясны веснавы дзень.

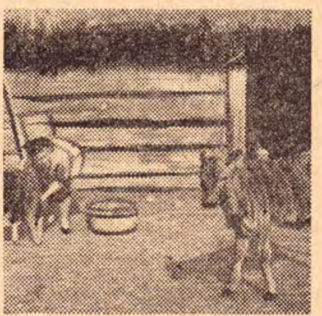
Трэба-ж жонцы-гаспадыні нарубаць дроў, — а тут часу так мала. Вядома, вясна пачалася.

Перш чым паснедаць, трэба падаіць каровы, даць каню сена ці канюшыны, накарміць свіней...

— Ну, я ўжо ўправілася, — кажа суседка. — Пайду, боршч ужо мо' выкіпеў...

Я ўжо пад'еў...

На ранішні апетыт нядрэнна паснедалася, але... мама крыху перасаліла.

Цю-цю-цю — памагае маме малая Тася.

Сусед ужо арэ... час збірацца ў поле.

Перад тым, як выйсці ў школу, трэба выгнаць авечкі.

Нялёгкая праца на гаспадарцы. Тут ніхто не лічыць гадзін, ніхто не дамагаецца прэмій. Адзіны мернічы дня — гэта ўсход і захад сонца.

Тэкст і фота С. Яновіч.

ЖОСЬКА — ЗНАХАРКА

(Працяг са стар. 5)

ляючы хваробу, набожна складаючы рукі, менавіта да яго і моліцца. Далей ляжаць два сталовыя, з паадломванымі вяршкамі нажы, кавалачкі «святога» хлеба, торбачка з гарохам, другая з аўсом, клубок канопных нітак, куча пакуля і графін са свянцонай вадой.

Ну вось і ўсе «медычныя» прылады славутай знахаркі. Не хітрыя яны, аднак Жоська патрапіць выдабыць з іх чарадзейскую моц, якая аздараўляе людзей.

У гэтым-жа пакойчыку, на вачах прысутных знахарка праводзіць свае практыкі. Вось чарга прышла на пажылую вясковую жанчыну. Яна падыйшла да століка ў куце.

— Як завуць? — пытае Жоська.

— Тафіля, — пакорліва адказвае жанчына.

— Што баліць?

— Грудзі і жывот, у галаве круціцца.

Знахарка бесцырамонна расшпіляе жанчыне кафтан і садзіць туды свае трасучыеся рукі.

— Гэта ад перапалоху, — завыракавала яна. ашчупваючы жанчыну.— Хвароба вельмі задаўнена. У доктара была?

— Была, нічога не памагае.

— Ну бачыш, трэба было адразу да мяне прыехаць, а не па дактарах цёгацца, — злосна заўважыла яна. — Цяпер можа быць горш, хвароба вельмі задаўнена, ну але нічога — паспрабуем.

Сказаўшы гэта бабка наліла свянцонай вады ў шклянку, накрыла анучай і ўзяўшы за яе рукамі пачала хуценька нешта шаптаць, пільна ўзіраючыся ў «вечны агонь».

Пашаптаўшы так нейкі час, устала, узяла са стала нож пачала яго прыкладаць жанчыне да галавы, грудзей, жывата, аднача́сова нешта шапочучы. Пасля гэтага ўзяла клубок з ніткамі, перапаліла кавалак ніткі над «вечным агнём» і стаўшы на калені хуценька пачала вязаць на ёй вузёлчыкі.

— Гэтай ніткай абвяжаш сабе паясніцу, сказала яна жынчыне, і насі датуль, пакуль не перастане балець жывот.

Пасля знахарка накрыла жанчыну нейкай доўгай бруднай шматай, на шмату палажыла некалькі скрутачкаў пакуля і падпаліўшы яго пачала па маладзецку падскакваць ды выкрыкваць:

— А кыш, а кыш акаянны, як прыйшоў так адыйдзі, ды згінь прападзі.

Пасля гэтых эксперыментаў, знахарка выняла з торбы некалькі гарошкаў і пашэптваючы пачала перакладаць іх з рукі ў руку.

— Кінеш іх за сябе на разыходных палявых дарогах. Ну, гэта ўсё, хадзі, — сказала яна жанчыне, выходзячы ў сенцы.

У сенцах бабка дае апошнія ўказанні пацыентцы, а таксама бярэ заплату.

Дзівіўся я на ўсе гэтыя эксперыменты знахаркі і губы кусаў, каб не ўспыхнуць смехам.

А людзі ўсе сядзяць у вялікай павазе, яны вераць у Жоську, вераць у яе няземскія здольнасці.

Трудна паверыць, што ўсё гэта адбываецца ў XX стагоддзі, калі навука асягнула так вялікі ўзровень развіцця, што ўсё гэта адбываецца побач прасторнага, забяспечанага ў навейшыя лекарскія прыклады пункта аховы здароўя. Аж хочацца крыкнуць: эх людзі, людзі, чаму-ж вы такія наіўныя, чаму-ж дазваляеце хітрай знахарцы ашукваць сябе.

Не стаў я чакаць на сваю чаргу, матэрыялу меў удоваль да задуманага артыкула. Тады выкарыстаў момант, калі Жоська была занята малітвай, па-ціхеньку выйшаў і накіраваўся ў медпункт. Прыняў мяне вельмі ветліва, ужо пажылы фельчар Карп Куптэль.

— Ведаеце, з гэтай знахаркай, не зусім лёгкая справа. Колькі-ж ужо разоў я пісаў у Аддзел аховы здароўя, каб забаранілі ёй ашукваць ды неаднойчы калечыць людзей, аднак нейк ніхто не можа перашкодзіць яе дурманным эксперыментам. Аднак членаў сваёй сям'і Жоська не лечыць. Усе яны ідуць да мяне лячыцца, мабыць не вераць у яе няземскія здольнасці.

— Напішыце аб гэтым, — прасіў мяне фельчар. — Няхай людзі ведаюць, што Жоська, гэта звычайны шарлатан, ашуканка. Няхай людзі не дазваляюць ашукоўвацца.

В. БАРШЧЭЎСКІ

Ужо хутка

6 мая 1957 года Беларускі народны калектыў песні і танца, які існуе і працуе пры Галоўным Праўленні БГ-КТ дасць два канцэрты для жыхароў горада Беластока. Канцэрты адбудуцца ў Беластоцкім тэатры імя А. Венгеркі ў 18.00 і 20.00 гадз. Білеты ўжо можна купляць у памяшканні Галоўнага Праўлення БГ-КТ і «Орбісе».

Праграма будзе складацца з двух частак:

У першай частцы выступіць хор і салісты з беларускімі, польскімі, рускімі, украінскімі песнямі і танцавальная група ў выкананні якой будзем глядзець беларускія, польскія, малдаўскія і рускія танцы. На другую частку канцэрта зложацца: мантаж «Вечарніцы» і выступленні хору.

Апрача песень і танцаў у праграму будуць уключаны таксама і дэкламацыі.

Усіх, хто любіць роднае беларускае слова, беларускую культуру, як і прыхільнікаў беларускай культуры запрашаем на канцэрт.

(зб)

Гайнаўскія інвестыцыі

У 1956 годзе ў Гайнаўскім павеце будзе электрыфікаваных 24 вёскі. Пашырэнне водаправодна - каланізацыйнай сеткі будзе каштаваць 8 мільёнаў злоты. Пабудаваных будзе два жыллёвыя будынкі га 108 кватэр кожны. Агульна пабудова будынкаў будзе каштаваць 1.239.000 зл.

Будзе выканана 34 км. меліярацыйных раваў за суму 1.692.000 зл.

Будзе пабудаваны жалезнабетонны мост на дарозе Храбастоўка — Крыве на суму 171.000 зл. і на дарозе Дубічы Царкоўныя — Тафілаўцы на суму 280.000 зл. На трасе Макаўка — Навасады будзе вымашчана дарога за кошт 511.500 зл., а ў межах планаваных працоўных абавязацельстваў будзе праведзены рамонт дарог на даўжыні 13 кіламетраў за суму 2.290.000 зл.

Культурныя справы ў Міхалове

Пасля некалькіх гадоў у Міхалове закончана нарэшце пабудову Дома культуры. Існуе там драмгурток, які зараз падрыхтоўвае п'есу А Фрэдры п. заг. «Херы з уроення», эстрадная група, якая час-ад-часу выступае з багатай праграмай, у якой ёсць і песні, і гумар, і вершы. Моладзь з цікавасцю займаецца ў радыёаматарскім і пластычным кружках. Прыгожа ўладжана бібліятэка і чытальня, дзе таксама прыходзіць многа аматараў.

У маі г. г. працаўнікамі Дома культуры будзе адкрыта выстаўка народнай творчасці: ткацтва, вышыўкі, карунак, вырабаў з керамікі і трасніка.

(АО)

Нашы карэспандэнты і чытачы пішуць

Успаміны майго бацькі і мае

— Эх, паслухай, як было за маіх часоў — адазваўся мой бацька. Былі гэта часы санацыі. Я быў маладым хлапчуком, у школьным узросце. Ды замест у школу ісці, даставаў у рукі канапляны біч і гнаў кароў пасці. Аб школе ніхто і не думаў. Дзе-ж там да гэтага было дзецям бедных беларускіх сялян. У тыя часы і нарадзілася іранічная народная пагаворка. Як хто сказаў, што трэба было-б дзецям вучыцца, дык быў адказ «ён ужо і без школы кароў вучыць на пасбішчы». Тады бедныя дзеці не маглі вучыцца.

*

Прыйшоў 1945 год — вызваленне. Я разам з братамі і сябрамі — аднавяскоўцамі пайшлі не да кароў з бічом, а ў школу. Бацька весела глядзеў на мяне.

Так, часы змяніліся. Калі да 1936 г. наша вёска не была радыёфікавана, не мела ніводнага чалавека, які-б скончыў сярэднюю адукацыю, то цяпер... цяпер выгадавала 3-х настаўнікаў, 4-х тэхнікаў, 1 — фельчара, 3-х бухгалтараў, 5 чалавек, якія вучацца ў сярэдняй школе і не мае людзей, якія нарадзіўшыся ў 1938 г. не скончылі-б 7 класаў.

Успаміны майго бацькі — Міколы і мае — розніцца. Ён як пачне ўспамінаць — плача, мае ўспаміны радасныя і мне і майму бацьку.

Я малады, а бацька стары, ды ўсё-ж мы дачакаліся той хвіліны, што я і ўсе мы можам смела карыстаць з той вялікай спадчыны нашай роднай культуры.

МІКОЛА ХІЛІМАНЮК
настаўнік у вёсцы Махнатэ, Гайнаўскі павет.

Патрэбна толькі ініцыятыва

У 1956 годзе Аддзел культуры ПРН у Беластоку прызнаў для ГРН — Новая Воля л/Міхалова 5 тысяч злоты на пабудову святліцы. Зразумела, што гэта вельмі малая сума. ГС са сваіх сродкаў закупіў нават некалькі тысяч цэглы. Цэглу звезена на дзядзінец школы.

Праўда, у гэтым годзе Аддзел культуры ПРН ізноў прызнае пяць (а мо' і крышку больш) тысяч злоты.

Але што-ж за тыя грошы можна зрабіць — хіба толькі аплаціць, у будучым, фаховыя работы! А што далей?

Грамадская рада і Бацькоўскі камітэт добра ведаюць аб тым, што будынак Пачатковай школы ўжо набывае сінусаідальных кшталтаў і пагражае руінай.

А што робіць Аддзел асветы ВРН? — скажаце. Калі ласка, астаткова можа прызнаць крэдыты на яшчэ адзін рамонт, але пабудаваць школу, — гэта ўжо не вельмі так лёгка пры цяперашнім стане нашай эканомікі.

Але гэта зусім не значыць, што няма мажлівасці пабудаваць школу?

Добра ведаем, што грамадскія святліцы зусім не здалі свайго жыццёвага экзамену. Ці не лепш было-б якась дамовіцца з Аддзелам культуры ПРН, каб гэтыя сродкі прызначыць на пабудову школы. Бацькоўскі камітэт школы хіба здолеў-бы зрабіць (нават прыватна) адпаведную дакументацыю новага будынка, якая каштавала-б не больш як 20 тысяч злоты. У такім праекце новага будынка можна-б было прадбачыць невялічкую залу і для культ-асветнай работы ў вёсцы.

Не з'яўляецца-ж таямніцай той факт, што школа, — гэта асноўны цэнтр культурнага жыцця аколіцы.

Тады, маючы ўжо пэўныя сродкі і дакументацыю (пляц пад школу ёсць), можна было-б канкрэтна дамагацца ад Аддзела асветы ВРН далейшай дапамогі. Мелася-б да гэтага моцная падстава і справа, пры падтрымцы жыхароў вёскі, напэўна значна шпарчэй рушыла-б наперад.

Такім чынам, дабіліся свайго ўжо многія вёскі.

(ся)

Людзі пытаюць

Вяртаючыся з Бельска ў Гайнаўку — Рыгор Сухадола быў у самым вясёлым настроі.

Сонца цёпленька грэла праз вокны вагона. У паветры спявалі завешаныя трапечучыяся жаўрукі. І Рыгор заспяваў-бы, каб быў у полі. Ён апрача вясны меў свае іншыя прычыны к таму, каб асабліва цешыцца гэтага дня.

У Бельску дастаў ён пазычку 25 000 злоты на пашырэнне кравецкай майстэрні. Пасля шасці год, ён інвалід пачне цяпер самастойна працаваць.

І ўжо прадбачваў, як пра гэта ўсё раскажа ў хаце, як будуць цешыцца жонка і дзеці.

А тут у хаце? Не пазнаць проста свае хаты — так «здэмалёвана».

Жонка плачучы расказвае, што як толькі ён паехаў, прыйшоў працаўнік МРН у Гайнаўцы Стшэмінскі, міліцыянер і яшчэ двое людзей і казалі апаражніць вузкую клетачку — пярэдні пакой. Калі прасіла, каб пачакалі, пакуль мужык прыедзе — яны самавольна пачалі выкідаць з пакоя рэчы. Пашкодзілі швейную машыну, 2 прасы. Пакроеныя і прыгатоўленыя да прымеркі матэрыялы параскідалі і патапталі нагамі. Калі яна пачала бараніць чужых матэрыялаў, Стшэмінскі моцна яе пабіў.

Потым прынеслі пісьмовы столік, крэсла і паломаны ложак — быццам тут будзе жыць якаясьці рэпатрыянтка.

Рэпатрыянтка бачачы, як стаіць справа — не пайшла «перабоем» у Сухадолаву хату. Выехала з Гайнаўкі, шукаць месца без людской крыўды. Сухадолу пасля васьмі дзён ізноў аддалі забраны пакой, — на майстэрню.

Ці гэта ўсё? Не! Мне ў памяці стаяць словы тых людзей, якіх пакрыўдзілі:

— Ці на тое мы выбралі людзей у МРН, каб яны над намі здзекваліся?

Дзеля чаго быў там міліцыянер?

Так людзі пытаюць!...

Р.

Цэны на рынку

Прадукты.	Беласток 15.IV.57 г	Бельск 7.IV.57 г.
Жыта за 100 кг.	280—300 зл.	240—260 зл
пшаніца за 100 кг.	380—400 „	330—350 „
авёс за 100 кг.	320—340 „	260—290 „
ячмень за 100 кг.	330—340 „	270—290 „
бульба за 100 кг.	70—80 „	70—80 „
гарох за 1 кг.	4—5 „	4,50—6 „
цыбуля за 1 кг	6—7 „	6—8 „
морква за 1 кг.	2 „	2 „
фасоля за 1 кг	6—8 „	8—10 „
свініна за 1 кг.	25—27 „	25—28 „
сала за 1 кг.	30—31 „	30 „
валовае мяса за 1 кг.	26—28 „	14—18 „
курыца 1 штука	30—45 „	35—45 „
яйка адна пара	2,70 „	2,30—2,60 „
малако 1 літр	2,50—3 „	3—3,50 „
смятана 1 літр	15—16 „	15—18 „
масла 1 кг.	45—48 „	45—48 „

Актывізацыя мястэчак у практыцы

На працягу некалькіх гадоў Міхалова (так як і іншыя падобныя мястэчкі) замірала натуральнай смерцю. Цяпер пачынае ажыўляцца, людзі не ўцякаюць у свет. Яшчэ ў гэтым годзе пачнецца выраб кафляў у двух кафлярнях, пачнуць працаваць дзве цагельні, дзве лесапільні, адзін млын, пяць рамесніцкіх майстэрняў. Шмат людзей знойдзе там працу.

Паводле паведамлення Прэзідыума Грамадскай рады ў гэтым годзе пачнецца пабудова 20 аднаасобніцкіх дамоў, людзі чакаюць толькі на планы лакалізацыі і падзел грунтаў.

А. О.

СКЛАДЧЫНЫ НА ВЫДАВЕЦКІ ФОНД

11.	В. Баршчэўскі	— 200 зл.
12.	М. Матэйчук	— 200 зл.
13.	А. Омільяновіч	— 150 зл.
14	М. Носовіч	— 100 зл.
15.	І. Рыбінскі	— 100 зл.
16.	М. Хмялеўскі	— 50 зл.
17.	Ю. Шарэйка	— 20 зл.
18.	К. В.	— 63,95 зл.

Агульна за два тыдні ад заклiку да добраахвотных складчын на Выдавецкі фонд унесена 2.903 зл. 95 гр.

Грашовыя складчыны ўплочвайце на:
konto PKO Nr. 12-9-165 w Białymstoku — Zarząd Główny Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego z zaznaczeniem „Fundusz Wydawniczy“.

Белавежскія навукоўцы

У першай палове мая гэтага года адбудзецца ў Белавежы трэцяя (пасля Кракава і Варшавы) выязная сесія II Аддзела біялагічных навук Польскай Акадэміі навук.

На сесіі будзе кантралявацца праца і напрамак навукі. Будзе таксама пастаўленая справа далейшай праблематыкі і магчымасці развіцця Белавежскага аддзела. Разам з сесіяй адбудзецца пасяджэнне Рады навуковай установы па даследванні млекакормячых. Белавежскія даследчыя працы маюць агульнанародны характар. Наладжана супрацоўніцтва з усімі краінамі народнай дэмакратыі, ГФР, Англіі і ЗША. Апрача таго ўтрымоўваюцца непасрэдныя кантакты з вучонымі ГДР, Чэхаславакіі і СССР

Дзеля таго, каб вучоныя мелі магчымасць у далейшым належна праводзіць сваю працу — прызначана 3 мільёны злоты на пабудову будынка, у якім будзе змешчана шэсць навуковых устаноў.

І. Р.

У прыклад іншым

Ад 1952 года пры Пачатковай 6-цікласнай школе ў Гацьках, Бельскі павет, існуе школьная ашчадная каса. Зараз належаць да яе ўсе вучні, — 61 чалавек. На сваім канцы на дзень 6.IV.57 г. маюць ужо 14.435 зл. Так вялікую суму грошай вучні назбіралі не толькі добраахвотнымі складчынамі. У мінулым годзе толькі з адной продажы цукровых буракоў, што вырасцілі на прышкольным участку, атрымалі 7.436 зл.

Прышкольны ўчастак, на якім вырошчваецца цукровыя буракі, падзелены на невялічкія дзялянкі. Кожную такую дзялянку дагляде адзін вызначаны іменна вучань пачынаючы ад 2 класа. Восенню ўраджай з кожнай дзялянкі асобна важыцца. І ў залежнасці ад велічыні атрыманага вучнем ураджаю буракоў улічваецца на яго ашчадную кніжыцу адпаведную суму грошай атрыманых з продажы буракоў.

У 1956 годзе СКО пры Пачатковай школе ў Гацьках заняла першае месца ў Беластоцкім ваяводстве.

(ся)

Справа якую трэба ўладзіць

Беларускі і польскі Педагагічныя ліцэі ў Бельску - Падляскім маюць інтэрнат. Ды ў гэтым інтэрнаце можа змясціцца толькі 50 прац. моладзі ліцэяў.

У 1956 годзе былі апрацаваны планы і прызначаны грошы на пабудову ў 1957—1958 годзе новага інтэрната пры вул. Жвіркі і Вігуры. Пабудова мелася распачацца ў 1957 г.

Але зараз чамусьці адкладзена яе на 1958 г. Кіраўнік інтэрната ў Бельску — грам. Кур'яновіч гаворыць, што яны нават дзялянкі ад рабочых забралі пад будову інтэрната. І цяпер і дзялянкі ляжаць некарыстаныя, і інтэрнат не будуецца, і людзі смяюцца.

У Бельску стаяць яшчэ ўсе машыны з ЗБМ, патрэбныя пры будове. ЗБМ згаджаецца распачаць будову.

Цікава даведацца аб становішчы ў гэтай справе Ваяводскага Аддзела асветы.

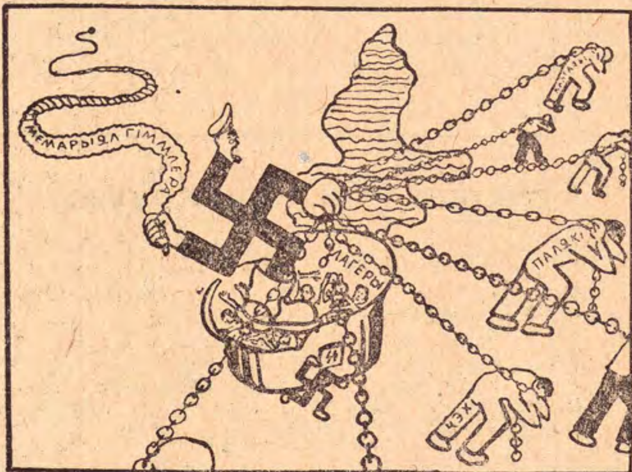
Па слядах нашых артыкулаў

У адказ на нашу інтэрвенцыю ў сувязі з артыкулам пад загалоўкам «Гісторыя адной ініцыятывы» апублікаваным у № 5 (49) «Нівы», Аддзел асветы Прэзідыума ПРН у Гайнаўцы паведамляе: «Ужо зроблена сітуацыйны план школьнага пляца ў Трасцяны. З матывацыяй прадстаўніка з Беластока, што нібы гэты пляц з'яўляецца неадпаведным пад школу, нельга згадзіцца, таму, што гэты пляц знаходзіцца ў цэнтры вёскі, а іншы пляц цяжка знайсці. Аддзел асветы ПРН у Гайнаўцы выступіў у Аддзеле асветы ВРН у Беластоку з падтрымкай жыхароў Трасцянкі наконт гэтага пляца і пабудовы школы».

(ся)

Заходня - нямецкі штотыднёвік «Д'і Цэйт» у нумары з 4 красавіка змясціў тэкст мемарыялу правадыра СС, Гімлера, які датычыць спецыяльных адносін да народаў Усходняй Еўропы. (з друку)

МАРЫ ГІМЛЕРА.

Заработак

Ішоў селянін наймацца да пана на работу. Па дарозе спаткаў ён цыгана.

— Куды ідзеш бацю? — запытаў цыган.

— Іду наймацца на работу, — адказаў селянін, — касіць ці якую іншую.

— Я таксама шукаю работу, — сказаў цыган. — Хіба пойдзем разам.

Прыйшлі яны ў маёнтак. Упраўляючы сказаў ім, што ёсць работа — касіць неплаў. Пайшлі яны працаваць. Селянін махае ды махае касою, кладуцца роўнымі шнуркамі пакосы. А цыган махнуў касою разы са тры не спадабалася яму. Тады прылёг ён пад лазовым кустом, смачна заснуў.

Пад вечар прыйшоў упраўляючы. Паглядзеў на работу селяніна, пахваліў яго, заплаціў што належна. Пасля пайшоў паглядзець на работу цыгана. Прыйшоў, глядзіць — трава некранута, валяецца каса на зямлі, а пад кустом спіць цыган, ды храпе нібы анучы дзярэ. Раззлаваўся ўпраўляючы, схапіў мянташку ад касы ды давай лупцаваць ёю цыгана.

Праз пару дзён селянін ідучы на працу зноў спаткаўся з цыганом.

— Ну які заработак, бацю? — запытаў цыган селяніна.

— Дык някепскі, — адказаў селянін. — Атрымаў паўтара рубля. А колькі табе заплачана?

— А мне дробязі ўсыпаў крыху, — сказаў цыган. — Але папраўдзе кажучы я яе і не лічыў.

А. Тр

Малое непаразуменне

Прывялі ў суд злодзея, які ўкраў у мужыка кажух. Да лепшага даказання злажылі ў суд і той кажух.

Праз якісь час з'яўляецца ў суд мужык, каб атрымаць украдзены ў яго кажух, а суддзя пытае:

— «Чы то ваш кожух?»

— А ўжо-ж не чый, а мой.

— «Злужце доводы!»

— Да вады? Ды на што, пане суддзя, ды што мне потым з такога кажуха, як дам яго да вады...

* * *

Адзін злодзей папаўся за кражу каня. Наняў ён адваката і прасіў бараніць. Адвакат як узяўся гаварыць на судзе, як пачаў выказваць нявіннасць падсуднага, дык не толькі суддзі паверылі і звольнілі злодзея, але нават сам злодзей пасля суду падходзіць да адваката і кажа:

— Скажыце, паночку, як яно ёсць сапраўды, ці я ўкраў таго каня, ці не, бо паслухаўшы вашай прамовы я цяпер і сам не ведаю... ці мой конь, ці крадзены...

Таксама

— Як ваша хвароба?

— А, бадай яе ліха! — вельмі ўпартая.

— А як ваша жонка?

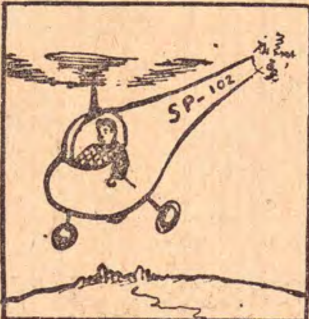
— Таксама, пане доктар.

Практычная

Кавалер (стыдаючыся): — Ах, дазвольце мне з'явіцца Вам у сне...

— Калі ласка, вось вам мой адрас.

Без надпісу

Анёл

Была яна яснай бландзінкай. Валасы колеру спелага жыта, звіваліся ў дробненькія стружкі. Твар ружовы як у херувіма, а паходка лёгенькая, як у сіямскай кошкі.

Спаткаўся я з ёю прыпадкова ў кінотэатры, дзе добры прывід пасадзіў яе побач мяне. Калі выходзілі з глядзельнай залы, то я ўжо ведаў, што яна прыехала ў наш горад, і не гэта часта бывае, не атрымала памяшкання ў гасцініцы.

Ледзь нагаварыў яе да таго, каб згадзілася пераначаваць у мяне. Прыйшоўшы дахаты я падрыхтаваў скромную вячэру. Ела яна мала, вядома, на падоб'е анёлка, але была такая чароўная, што мой пакойчык паказаўся мне салонам.

Уступіўшы для яе ложак я паслаў сабе на кушэтцы ў кухні. Дзверы ў пакой былі адчынены. Я ўжо ляжаў, калі яна згасіла святло і па шораху сукенкі я дадумаўся, што анёл скідае свае крылы. Потым павольна заскрыпелі пружыны майго халасяцкага ложака, які дагэтуль выдаваў зыкі падобныя да Рок-'н-роль.

Не буду лгаць, заснуць я не мог. Бледны месяц-баламут пасылае ў акно фосфарныя праменні, якія малочнай дарогай цягнуцца ад кушэткі да ложака.

Быццам лунатык я ціха ўстаў і з найлепшымі намерамі, як балерына на пальцах падышоў да ложака.

— Дарагая мая, не магу заснуць са шчасця, ты ўвайшла ў мой дом, як зорка, твая прысутнасць напоўніла араматам маю келью. Дазволь цябе пацалаваць, лёгка як ікону, далікатна як сястру, аддана як матку — прашаптаў я, стараючыся перадаць страсць Отэла.

— Дурненькі, ідзі спаць, мне тут утульна і цяпло, на цалуй і будзь добрым — пачуў я ў адказ і адчуў на сваіх губах яе пальчык.

Пацалаваўшы гэты духмяны пальчык я на цыпачках, як белы лебедзь, вярнуўся к сваёй кушэтцы.

Доўга варочаўся. Потым змучаны, быццам у невядомае праваліўся...

Калі збудзіўся — убачыў, што ўжо пачало світаць. На ложаку віднела фігура, коўдра спакусліва падымалася ў месцах устаноўленых законам.

— Ангелчык мой, як ты ціхамірна вымавіла «будзь добрым», сколькі ў гэтым было давер'я да мяне — ціхенька прашаптаў.

Асцярожненька, як толькі мог, я ўстаў з кушэткі шапочучы. «На світанні ты не будзі, на світанні яна соладка спіць...» і пачаў наблíжацца да ложака. Быў ужо блізка, дакрануўся да коўдры і, людзі добрыя, падтрымайце мяне, з коўдры і падушкі была зробленая нейкая кучма. Анёл знік.

Зразу я не ўчым не арыентаваўся, але потым зразумеў, а ўжо зусім добра сцяміў, калі пераканаўся, што няма майго гадзінніка і партманета.

Дзядзька Лявона

«Дзядзя Ваня» ў пастаноўцы Рускага драматычнага тэатра ў Польшчы

З вялікім зацікаўленнем чакала грамалства Беластока гастроляў Драматычнага тэатра Рускага культурна - асветнага таварыства ў Польшчы.

Зацікаўленне вынікала з двух прычын. З аднаго боку кожны з гледачоў хацеў паглядзець «Дзядзю Ваню». Беласток пастаноўкі «Дзядзі Вані» ніколі не бачыў. З другога боку шмат было гутарак; як паставіць аматарская трупа п'есу Чэхава, на якой ужо шмат прафесіянальных тэатраў паламала зубы?

Трэба сцвердзіць, што ўсе тыя хто глядзеў «Дзядзё Ваню» ў выкананні ўспамянутага тэатра задавальняюча ацанілі пастаноўку. Яна зрабіла станоўчае ўражанне. Гэта вялікая заслуга рэжысёра і ўсяго калектыву. Гледзячы на пастаноўку і ўяўляючы сабе, што іграюць аматары, так і насоўвалася думка: шмат працы ўкладзена ў яе падрыхтоўку.

Кожны персанаж у п'есе Чэхава, гэта скамплікаваны характар, не падобны адзін да другога (хаця-б можна на першы погляд дашукоўвацца супольных рыс напрыклад у Дзядзі Вані і Соні). Апрацоўка кожнай ролі вымагае сумленнай і доўгай працы, тым больш у нашых умовах, дзе няма ўзораў МХАТ. Цяжкасці павялічвае факт, што дзеянне адбываецца ў мінулым стагоддзі, а не ў нашыя дні. І таму варта падкрэсліць, што адчувалася на кожным кроку тую ўпадніцкую, гнілую атмасферу, якая панавала ў тым часе ў інтэлігенцкім і дваранскім асяроддзях.

П'еса была сапраўды руская. Падкрэсліваю гэта таму, што бачыў я пастаноўку «Дзядзі Вані» у Камерным тэатры ў Варшаве. Без параўнання лепшая была ігра артыстаў у польскім тэатры, але седзячы ў зале не адчувалася яе рускага характару ў такой ступені, як у Рускім драматычным тэатры. Напэўна вялікую ролю ў гэтым усім адыграла мова — тут не можна мець ніякіх сумненняў. Гэта зусім зразумела і ясна.

Ігра артыстаў наогул добрая. Лепш выконваліся мужчынскія ролі. Асабліва падкрэсліць трэба ігру І. Новіка ў ролі Дзядзі Вані і Е. Кандрацюка ў ролі лекара Астрава.

Новік у першых двух з'явах як-бы раскручваўся. За тое ў III і IV з'явах даў паказ ігры на добрым узроўні, асабліва ў фінальнай сцэне III-ай з'явы. Кандрацюк быў «раўнейшы» на працягу ўсяго спектакля.

Тое-ж самае можна сказаць аб В. Жданаве ў ролі прафесара Серабякава. Успамянутыя артысты - аматары ўпэўнена адчувалі сябе на дошках сцэны. Відаць гэта ім не ўпершыню. Не можна гэтага сказаць аб жаночых ролях.

Л. Венцова ў ролі Соні, як і О. Снежына ў ролі Елены Андрэеўны былі крыху штывныя, адчувалася недахопы ў дыкцыі. Гэты манкаменты думаю з часам выправяцца.

Дэкарацыі слабаватыя, варта гэты момант мець на ўвазе пры падрыхтоўцы наступных пастановак.

Як цэласць трэба дадатна ацаніць пастаноўку і пажадаць далейшых творчых поспехаў у працы тэатра.

МІКОЛА МАТЭЙЧУК.

Народныя пагаворкі

Чые бачым пад лесам, а свайго ні бачым пад носам.

Не чын чалавека павышае, але чалавек чын.

Чужое дабро вылезе бокам.

І сам ні гам і другому ні дам.

Развязка адгаданкі з 12 нумара «Нівы»

Развязка: «Якуб Колас»

Кніжныя ўзнагароды атрымалі:

1) Янка Лешчык — Беласток,
2) Рэгіна Кажарская — Мінск, БССР,
3) Надзя Раманюк — Бельск,
4) Нікодым Семёнткоўскі — Саколец,
5) Янка Дарашкевіч — Кшыкалы,
6) В. Будзько — Варшава,
7) Сяргей Бурак — Кошкі,
8) Анатоль Тарасевіч — Гарадок,
9) Рыгор Кот — Беласток,
10) Міхась Данілецкі — Бельск.

Узнагароды высылаем поштай. Р.

Галоўны рэдактар ГЕОРГІ ВАЛКАВЫЦКІ

„NIWA" Organ Białoruskiego Towarzystwa Społeczno - Kulturalnego w Białymstoku. Adres redakcji: Białystok, ul. Manifestu Lipcowego 25, tel. 25-89. Warunki prenumeraty: miesięczna — 2.40 zł, kwartalna — 7.20 zł, półroczna 14.40, roczna 28.80. Prenumeratę przyjmują wszystkie urzędy pocztowe i listonosze. Wydawnictwo: RSW „Prasa", Druk Białostockie Zakłady Graficzne, T-10